

Tecavüzün Haberleştirilmesinde Etik Sorunlar: “5 N 1 K Yetmez, Bir de Vicdan Gerek”*

Ethical Issues in the reporting of rape: “It is not enough 5 W and 1 H, conscience is also needed”*

Şadiye DENİZ¹

Ege Üniversitesi

Elif KORAP ÖZEL²

İzmir Katip Çelebi Üniversitesi

Özet

Bu çalışma, Türk gazetelerinin web sitelerinde tecavüz haberlerinin sunumunda etik sorunları ortaya koymayı amaçlamaktadır. Bu bağlamda Şubat 2015 tarihinde tecavüz girişimine direndiği için Türkiye'nin Mersin ilinde öldürülen 20 yaşındaki Özgecan Aslan örneği ve aynı dönemdeki diğer tecavüz haberleri çalışmaya konu edilmiştir. Genç kızın cesedinin bulunduğu 13.02.2015 tarihinden itibaren bir hafta süreyle Hürriyet, Cumhuriyet ve Yeni Şafak gazetelerinde yer alan toplam 327 habere içerik analizi uygulanmıştır. Elde edilen bulgulara göre gazetelerin tecavüz haberlerinin sunumunda yaptığı etik ihlaller 9 kategoride toplanmıştır. Bunlar: Kurban/zanlının isim, fotoğraf ve videosunun açık olarak yayımlanması, yakınlarla ilişkin bilgilerin haberde yer alması, şiddetin detaylarının aktarılması, tecavüz/şiddet yer ve yönteminin haberde belirtilmesi, kurban/zanlının okulu/işyerine ilişkin bilgilerin yazılması, haberde erotik söylemlere yer verilmesi, tecavüzün meşrulaştırılması, haberde uzman görüşüne yer verilmemesi, “zanlı” ifadesinin kullanımında sorunlardır. Sonuç olarak bulgular göstermektedir ki, araştırma kapsamına alınan gazeteler tecavüz haberlerini, şiddeti pornografik olarak sunacak biçimde ele almakta ve bu konuda daha dikkatli editoryal politikalara ihtiyaç duyulmaktadır.

Anahtar Sözcükler: Tecavüz, etik, gazetecilik, haber

*Başlığın, “5 N 1 K Yetmez Bir de Vicdan Gerek” vurgusu, Ayten Görgün Smith'in “5 N1K yetmiyor, 1V de lazım. Yani Vicdan” başlıklı köşe yazısından, yazardan izin alınarak alıntılanmıştır. (www.diken.com.tr, Erişim: 20.05.2015)

¹ Doç.Dr., Ege Üniversitesi, İletişim Fakültesi, Gazetecilik Bölümü

e-mail: sadiye.deniz@ege.edu.tr

² Yard. Doç. Dr., İzmir Katip Çelebi Üniversitesi, Sosyal ve Beşeri Bilimler Fakültesi, Gazetecilik A.B.D / **e-mail:** elifkorap@hotmail.com

Abstract

This article attempts to assess the ethical issues in the presentation of news of rape on the websites of Turkish newspapers. Accordingly, the subject of this study was a news item concerning 20-year-old Özgecan Aslan, who was murdered when she resisted rape in February 2015 in Mersin, Turkey, and other rape news from the same period. The content analysis method was applied to 327 news items on the websites of Hürriyet, YeniŞafak and Cumhuriyet newspapers for the week from 13.02.2015, when the remains of the young woman were found. The ethical violations by the newspapers in the reporting of rape were grouped into nine categories. These were publication of the name/photograph/video of the victim/defendant, giving information about the relatives of the victim/defendant, giving details of the violence, giving the location and describing the process of rape, giving information about the school/workplace of the victim/defendant, using erotic language in the news item, legitimizing the rape, the lack of an expert opinion, and problems in the use of suspects' statements. Consequently the findings indicate that the Turkish media present violence in a pornographic way when reporting rape, and Turkish newspapers need a more sensitive editorial policy on this issue.

KeyWords: Rape, ethic, journalism, news

Giriş

Kadına yönelik cinsel şiddet tüm dünyada önemli toplumsal sorunlar arasında sayılmaktadır. Konunun birincil muhatabı devlet / toplum ya da bireyler olmasına rağmen, medya da sorumluluğu olan kuruluşlar arasında görülmektedir. Bunun nedeni, kadına yönelik tecavüz veya cinsel şiddetin sunumunda kullanılan dil ve çerçevelemenin, mağdura ve/veya diğer kadınlara ilişkin (aynı meslekte çalışan, aynı yerde yaşayan vb) geriye kalan yaşantısını olumsuz etkileyebilecek etkiler yaratabilme potansiyeli taşımasıdır. Bu vakaların haberleştirilme pratiklerinde yapılan etik ihlaller sadece mağdurun/kurbanın yaşantısını olumsuz etkilemekle kalmamakta, tüm kadınların belirli sözde ahlaki kategorilere ayrılması, tecavüzün / tacizin meşrulaştırılması, toplumsal bir sorun olan cinsel şiddetin asıl boyutlarının üstünün örtülmesi ve bağlamından uzaklaştırılmasına neden olmaktadır. Tecavüz haberlerinde kullanılan dil, toplumdaki cinsiyetçi söylemin yerleşmesi ve tecavüzün meşrulaştırılması, kurbanların deşifre olma ya da suçlanma korkusuyla adli birimlere başvuramaması gibi geniş ölçekli toplumsal sonuçlara da yol açabilmektedir.

Bu çalışmada incelenen gazeteler örneğinde kadına yönelik cinsel şiddetin nasıl sunulduğu ve hangi etik ihlallerin gerçekleştirildiği incelenmiştir. Çalışmada Hürriyet, Cumhuriyet ve Yeni Şafak Gazeteleri'nin çevrimiçi versiyonlarında 13-19.02.2015 tarihleri arasında yayımlanan Özgecan Aslan ve eşzamanlı diğer tecavüz haberleri üzerinden, cinsel şiddet haberlerinin sunumundaki etik sorunlar tespit edilmeye çalışılarak, toplumda cinsiyetçi söylemin yerleşmesinde medyanın destekleyici rolünün ortaya konması amaçlanmıştır. Toplamda 327 haber, kadına yönelik cinsel şiddet vakalarının etik olarak sunulup sunulmadığı konusunda belirlenen 9 kriter bağlamında incelenmiştir. Öneriler bölümünde ise tecavüz haberlerinin sunumunda uyulması

gereken kurallara ilişkin bir kontrol tablosu oluşturularak, alanda çalışan akademisyen ve medya profesyonellerinin dikkatine sunulmuştur.

Kadına Yönelik Cinsel Şiddet Haberleri ve Medya

Tecavüz ve diğer şiddet haberlerindeki sorunlu kadın temsili, aslında medyadaki kadın temsillerinden kaynaklanmaktadır. Haberciliğe ilişkin liberal bakış açısında, "meslek etiğinin temel kuralları ve en basit gazetecilik el kitabında bulunabilecek türden sözde-nesnellik ilkeleri gereği doğru haberin kadın-erkek ayrımı yapmayacağı" (Tanrıöver, 2007: 149) öne sürülmektedir. Oysa eleştirel teori içinden çıkan kültürel çalışmalar gibi yaklaşımlar, haberin nesneliliğinin tartışılır olduğunu öne sürmekte, özellikle kadın konusu bağlamında haberlerin ataerkil ideolojiden beslenen cinsiyetçi yapısını çözümleyip, yeni etik kodlarla bu duruma çareler aramaktadır. Kadınların medyada nasıl yer aldığıyla ilgili Bek ve Binark'ın yaptığı 'Medya ve Cinsiyetçilik' adlı çalışmada (Bek ve Binark, 2000), Türkiye'de kadınların medyada, anne/ eş, cinsel nesne ve şiddet eyleminin nesnesi olarak üç farklı kategoride sunulduğu belirtilmektedir. Benzer bir şekilde Tanrıöver ve Belge de, kadınların genellikle iyi eş/iyi anne gibi geleneksel rollerde, bedenleri ile arzulanan cinsel bir nesne olarak ya da dayak yiyen, aldatılan, dövülen, tecavüze uğrayan mağdur/kurban kadınlar olarak temsil edildiğini söylemektedir (Tanrıöver, 2007: 156-159, Belge, 2007: 200). Saktanber ise, özellikle feminist hareketin gelişmeye başlamasından sonra medyanın kadın konusuna daha fazla yer ayırdığına dikkat çekmekte, ancak bu nicel artışın kadınların ikincil konumlarını dönüştürmede önemli bir etkisi olmadığını vurgulamaktadır. Çünkü kadınlar üzerine söylenen sözdeki çoğalma, kadınların bakışını değil, erkeklerin bakışını taşımaktadır. Bu bakış açısı ise medyada iki kadın tipini ortaya çıkarmaktadır: Birincisi, fedakâr anne – sadık, iyi eş kurgusu ile sunulan kadınlar, ikincisi ise Saktanber'in serbest-müsait kadın olarak nitelendirdiği gruptur. Kadının cinselliğine odaklanan bu grup, ana hatlarıyla kadını pasif, kolayca el konulabilir, hükmedilebilir bir cinsel haz nesnesine dönüştürmektedir. Kadınlar medyanın çeşitli alanlarında kendi seyredilişlerini seyredelerken, bir yandan da onlardan talep edilen ideal kadının ne olduğu gösterilmekte ve medyanın aracılık ettiği bu söylem, talep dışı kalmak istemeyen kadınlarca da benimsenerek, kemikleşip yaygınlaşmaktadır (Saktanber, 1993: 213). Medyanın bu tutumu sadece kuşatıcı değil aynı zamanda da kadınları belirli kategorilere ayırdığı için yaftalayıcı ve tahakkümcüdür. Hangi kadınların 'makbul', hangilerinin 'makbul olmadığını' bize söyleyen medyayı dönüştürmek için var olan meslek etiği ilkelerinin uygulanması ya da bunlar yeterli gelmiyorsa yeni ilkelerin geliştirilmesi gerekmektedir.

Kadının temsil biçiminden daha spesifik bir konu olan cinsel şiddete uğrayan kadınların temsil biçimlerine geçildiğinde ise, konunun Türkiye'deki akademik literatürde çok çalışılmadığını, daha çok şiddet konusunun satır aralarında geçirildiğini söylemek mümkündür. Medyada tecavüz mağdurunun ya da failin nasıl sunulduğunun neden önemli olduğu konusunu Kosse şöyle açıklamaktadır: "Medyadaki tecavüz öyküleştirmeleri insanların tecavüz hakkındaki düşüncelerini, tepkilerini etkiliyor ve tecavüze ilişkin yanlış fikirlerin ve

kalıp yargıların sürmesine sebep oluyor. Bu etki oldukça zarar verici çünkü toplumun tecavüzün altında yatan gerçek neden ve meseleleri görmesini engelliyor. Tecavüzü doğru anlamama, yanlış politika ve yasaların üretilmesine sebep olabilir. Sonunda, medya gerçek dışı hikâyelerini kullanmaya devam ederse, gerçek kurbanlar kendi gerçek hikâyelerini paylaşmaktan kaçınır hale gelir, özellikle de medyadaki temsil durumuyla bir çatışması varsa" (HanneyKosse, 2007: 3). Kosse'nin bahsettiği gibi medyanın hangi tecavüz/taciz hikâyelerinin paylaşılabilir, hangilerinin paylaşılabilir olmadığına dair üstü örtük bir mesaj verdiğini söylemek mümkündür. Özellikle tecavüzün aile içinden gelmesi, tecavüz mağdurunun yaftalanabileceğine dair düşüncesi, kadınların sessiz kalmalarına yol açmaktadır. Bu durum ise var olan bir sorunun üstünün örtülmesi ve kadınların bu şiddeti yaşamaya devam etmeleri anlamına gelmektedir. Medyanın bu haberleştirme tutumunun Kosse'nin bahsettiği olumsuz etkileri ortaya çıkardığını Hindistan'daki tecavüz olaylarını inceleyen bir makale ortaya koymaktadır. Hindistan'da gazetecilerle görüşmeler yoluyla yapılan bu çalışmada, görüşülen kişilerin saldırgan yerine kurbanı lekelenmiş olarak gördükleri sonucu ortaya çıkmıştır (Rao, 2014: 165). Bu durum pek çok kadın açısından tecavüzün dillendirilmesini ve yetkili mercilere başvurulmasına engellemektedir.

Yabancı literatürde, cinsel şiddet haberlerinin analizine ilişkin yapılan önemli çalışmalardan bir diğeri Benedict'e aittir. Benedict, Amerikan basınındaki kadına yönelik şiddet vakalarında kadının nasıl sunulduğunu incelemiştir. Benedict, medyada kadınlara yönelik dilin tecavüz mitlerinden ve medyanın kadına yönelik genel tutumundan etkilendiğini söylemektedir. Benedict, ortak kabul görmüş birtakım tecavüz mitlerinden söz etmektedir. Bunlar; "tecavüzün cinsel ilişki olduğu, saldırganın arzuları tarafından yönlendirildiği, saldırganın akıl sağlığının yerinde olmadığı, saldırganın siyahi ya da düşük bir sınıftan olduğu, kadının tecavüzü tahrik ettiği, kadının tecavüzü hak ettiği, tecavüz girişiminin kurbanı kirlendiği, tecavüzün kurbanın geçmişindeki eylemlerinin bir cezası olduğu, kadının tecavüzü intikam amacıyla dillendirdiğidir" (Benedict, 1992: 21). Benedict, gazetecilerin bu mitlerden kaynaklanan bir şekilde tecavüze uğramış kadınlara ilişkin iki kategorik hikâyeye biçimi kullandığını söylemektedir. Bunlar; bakire ve vamp kadın dikotomisidir. Ona göre, toplum ve basın, kadına yönelik cinsel suç anlatısında kadının geleneksel imajı ile tecavüz mitlerini kombine etmeye düşkündür. Vamp kadın anlatısında, ahlaki değerleri zayıf ve erkeği bu tür suçları işlemeye teşvik eden kadın figürü ortaya çıkar. Bu anlatıda, fail yerine kurban olan kadın suçlanır. Bakire kadın anlatısında ise kadın sapık ve canavarlaşmış bir erkek tarafından kirlenmiştir (Benedict, 1992: 22-23). Her iki anlatı biçimi de kadını değersizleştiren, yaftalayan, güçsüz gösteren bir söyleme sahiptir.

Yabancı literatürdeki önemli bir diğer çalışma, Carter'a aittir. Carter, medyanın kadına yönelik şiddeti nasıl sıradanlaştırdığını İngiliz basınında analiz etmiş ve cinsel suçların haberleştirilme oranının geçmişe oranla büyük bir artış gösterdiği, bu artışın aynı zamanda haberlerin kapladığı alan ve kelime sayıları bakımından da ortaya çıktığı sonucuna ulaşmıştır (Carter, 1998: 219-233). Carter'ın vurguladığı önemli noktalardan biri cinsel şiddetin özel alanda

gerçekleşmesi durumunda normal olarak görüldüğü, şiddetin ancak kamusal alanda gerçekleşiyorsa devletin ilgisini çektiği; oysa İngiltere'deki araştırmaların çoğunun kadınların kamusal alanda gördüğünden daha çok şiddeti özel alanda gördüğünü ispatladığını söylemektedir (Carter, 1998: 222). Türkiye'de de kadına yönelik şiddetin özellikle cinsel şiddetin eşinden gelmesi durumunda olağan gibi karşılandığını pek çok kadının da bu nedenle sessizliğe büründüğünü söylemek mümkündür.

Türkiye'deki literatüre bakıldığında ise, kadınların medyada nasıl temsil edildiğine ilişkin çalışmalar yaygın olmakla birlikte (Köker 2007, Tanrıöver 2007, Bek ve Binark 2000, Aziz 1994), kadına yönelik şiddeti habercilik etiği bağlamında inceleyen az sayıda araştırmaya rastlanmıştır (Dursun 2010, Çelenk 2010, Doğanay ve Kara 2011). Dursun ve Çelenk çalışmalarında, kadına şiddet olgusuna odaklanmış, cinsel şiddeti ise kadına yönelik şiddetin bir kategorisi olarak ele almışken; Doğanay ve Kara ise doğrudan tecavüz haberlerinin basındaki temsili konusunu araştırmıştır.

Bu üç çalışmanın detaylarına bakıldığında, kadına yönelik şiddet ve etik konusunu inceleyen Dursun'un (2010: 26), çalışmanın bir bölümünde cinsel şiddet olgusunu da ele aldığı ve feminist habercilik anlayışlarından hareket ederek habercinin izleyebileceği tutumlarla ilgili şu önerilerde bulunduğu görülmektedir: "Gazetecinin mahremiyete saygı göstermesi, cinsel saldırılarla ilgili durumlarda 16 yaşından küçük çocukların kimliklerinin açıklanmaması, çocuğun kimliğinin açığa çıkarılabileceği yerlerde 'enset' sözcüğünün kullanılmaması, cinsel saldırının kurbanlarının kimliğinin vermemesi, cinsel şiddet kurbanlarının isimlerinin yayımlanmaması veya kimliği açığa çıkaracak ölçüde ayrıntı verilmemesi, şiddet veya şiddet tehdidi ile ilgili haberlerde, basın kurbanın yararı karşısında kamunun yararını dikkatlice ölçmesi gerekmektedir." Televizyon haberlerinde kadına yönelik şiddeti araştıran Çelenk ise çalışmasında, medyanın hegemonik bakış açısı ve ideolojik tutumlarının kadına yönelik haberlerde etik ilkeleri nasıl ihlal ettiği üzerinde durmaktadır. Çelenk'e göre medya ideolojik tutumundan kaynaklanan bir şekilde kadınlar arasında hiyerarşik bir ayırım yapmakta ve bu hiyerarşinin alt sıralarında olan kadınlara ilişkin haberlerde daha özensiz, yaftalayıcı bir dil kullanılmaktadır.

Çelenk'e göre, medyada bilerek ya da bilmeyerek kadına yönelik cinsel şiddeti meşrulaştırıcı ifadeler çok sık rastlanmakta ve bu durum şiddetin sıradanlaştırılması, meşrulaştırılması, yanlış bağlamlarda tartışılması gibi sonuçlara yol açmaktadır. Türkiye'de medyada, kültürel alandaki üretimlerde namus, töre, inanç gibi sözde meşru dayanaklar üzerinden kadına şiddet, daha özelden cinsel şiddet kabul edilebilir düzeye indirilmekte ve mantığa büründürülmektedir. Kadının şiddetin öznesi olduğu haberlerde sıklıkla kullanılan "'namus cinayeti' ifadesi, tecavüz olaylarında da tecavüz ya da saldırıya uğrayan kadınlarla ilgili haberlerde, cümlelerin başına 'gece eğlencesinden dönen kadın' veya 'alkollü genç kız' gibi tanımlamalar yerleştirilerek, bu kadınların adeta kendilerine yapılan saldırıları kışkırttıkları ya da bunu hak ettikleri ima edilmektedir" (Çelenk, 2010: 233).

Doğanay ve Kara'nın çalışması ise, Pippa Bacca adlı aktivistin tecavüze uğrayıp öldürülmesini konu edinmektedir. Konuya ilişkin haberleri inceleyen araştırmacılar, şu sonuçlara ulaşmıştır: "Medya, Pippa'nın başına gelenleri tecavüz haberlerinin genelinde görüldüğü gibi münferitleştiren bir çerçeve içinde aktarmıştır. Haber kurgusu, başlıklar ve haber metnindeki dil kullanımı ayrıntılı olarak ele alındığında, mağdurun yaşam tarzının, (yanlış) seçimlerinin tecavüzü 'çağırın' öğeler olarak işaretlenmesi yoluyla kurbanların kendi davranışlarına sorumluluk yükleyen yaygın tecavüz mitlerinin sürdürüldüğü; failin 'sapkınlığını', dolayısıyla olayın sıradışılığı kanıtlayacak emareler arandığı ve böylece tecavüzün münferitleştirildiği görülmüştür" (Doğanay ve Kara, 2011:74).

Aktarıldığı gibi Türkiye'de kadına yönelik tecavüz haberlerini inceleyen çok az sayıda araştırma yapılmış olmasına karşın, medya etiğine ilişkin oldukça fazla sayıda çalışma (İrvan 2005, Duran 2005, Erdoğan 2006, Geray vd. 2010, İnal 2010, Binark vd. 2103, Çaplı 2002) bulunmaktadır. Genel olarak medya etiğini konu edinen bu çalışmalar, Türkiye Gazetecileri Hak ve Sorumluluk Bildirgesi, Basın Konseyi Meslek İlkeleri gibi temel ilkeler çerçevesinde gazetecilik pratiklerini incelemekte ve sorunlu habercilik anlayışlarını ortaya koymaya çalışmaktadır. Daha iyi bir gazetecilik ya da haberciliğin nasıl yapılacağına dair bir kılavuz niteliğinde olan ahlaki kurallardan oluşan etik ilkeler, dünyada ve Türkiye'de çeşitli yayın organlarıncı yaratılmıştır. Bunlardan cinsel şiddet ile ilgili olanlarını şöyle sıralamak mümkündür: Avrupa Konseyi Parlamenterler Meclisi Basın Meslek İlkelerinin 23. Maddesi "kişilerin özel hayatlarını gizli tutma hakkına saygı gösterilmelidir" ilkesini, ABD Profesyonel Gazeteciler Derneği "Gazeteciler, çocuk yaştaki sanıkların ve tecavüz kurbanlarının kimliklerini açıklamaktan özenle kaçınmalıdırlar" ilkesini, Chicago Sun-Times gazeteleri "Gazetede, tecavüz kurbanının ismi yayımlanmaz" etik ilkesini benimsemiştir (İrvan, 2005: 74-82).

Türkiye'de basınla ilgili kuruluşların cinsel şiddete ilişkin etik ilkeleri ise şöyledir: Basın Konseyi Meslek İlkeleri, yayınlarda kişileri ve kuruluşları, eleştiri sınırlarının ötesinde küçük düşüren, aşağılayan ve iftira niteliği taşıyan ifadelere yer verilemeyeceğini (4. Madde), kişilerin özel yaşamı, kamu çıkarlarının gerektirdiği durumlar dışında, yayın konusu olamayacağını (5. Madde), şiddet ve zorbalığı özendirici yayın yapılamayacağını (13. Md) belirtmektedir. Türkiye Gazeteciler Cemiyeti (TGC) Hak ve Sorumluluk Bildirgesi'nin 3. maddesinde de gazetecinin her türden şiddeti haklı gösterici, özendirici ve kışkırtan yayın yapamayacağı belirtilmektedir. 7. Madde ise özel hayatın gizliliği ilkesinin ihlal edilemeyeceğini vurgulamaktadır. Gazetecinin doğru davranış kuralları başlığı altında ise cinsel saldırılarla ilgili şöyle bir ifade bulunmaktadır: "Cinsel saldırı mağdurlarının fotoğrafları, görüntüleri veya kimlikleri, açık kamu yararı olmadıkça yayımlanmamalıdır" (<http://www.tgc.org.tr>, Erişim: 05.05.2015). TGC tarafından yayımlanan Medyada Çeşitlilik Kılavuzu'nda da cinsiyetleri ve cinsel yönelimleri nedeniyle şiddete uğrayanlarla ilgili haberlerde mağdurların onurunun korunmasına gereken özen gösterilmesi vurgulanmıştır. Taciz ve tecavüz gibi cinsel suçların haberleştirilmesinde kullanılan dile özen gösterilmesi, saldırganın ifadesinden yararlanılarak hazırlanan metinlerin mağdur açısından yaralayıcı olabileceğinin göz önünde bulundurulması, bu haberlerde kullanılan görsel

malzeme ile anlatım biçiminin pornografik ve özendirici çağrışımlar yaratmaması önerilmektedir. (<http://www.tgc.org.tr>, Erişim: 17.05.2015). Bunların yanında benzer ilkeler Doğan Medya Yayın Grubu'nun yayın ilkeleri arasında da sayılmaktadır. Türk Psikiyatri Derneği ise, 15.02.2015 tarihinde yaptığı bir açıklama ile gazetelerde yer alan tecavüz haberlerinde kullanılan dile ilişkin olarak "Katilin ruhsal sorunlarının olduğu, uyuşturucu kullandığı, sakinleştirici ilaçlar aldığı, öldürülen genç kadının açık giyindiği gibi 'sözde' gerekçelerle kamuoyunun yanıltılmaması" gerektiğini vurgulamaktadır (<http://www.psikiyatri.org.tr>, Erişim: 05.05.2015). Görüldüğü gibi doğrudan tecavüz haberlerine yönelik olmamakla birlikte genel olarak basın yayın etik ilkelerini ortaya koyan çok sayıda düzenleme bulunmaktadır. Bu çalışma, ele alınan gazetelerin tecavüz vakalarını nasıl haberleştirdiğini ortaya koyarken, etik ilkelere ne denli uyulduğunu araştırarak tecavüzün haberleştirilmesine ilişkin sorunları tespit etmeyi ve öneriler geliştirmeyi amaçlamaktadır.

Araştırma

Araştırmanın Örnekleme ve Yöntemi

Araştırmada, Türkiye'de büyük infial yaratan ve medyanın büyük ilgi gösterdiği Özgecan Aslan cinayeti ve aynı dönemde gazetelere yansıyan diğer tecavüz haberleri örneklem olarak seçilmiştir. Üniversite öğrencisi Özgecan Aslan, 11.02.2015 tarihinde Mersin'de tecavüz girişimine direndiği için bir minibüste öldürülmüş, genç kızın bedeni ise 13.02. 2015 günü suçu beraberindeki iki kişiyle işlediğini itiraf eden kişinin jandarma ekiplerini olay yerine götürmesi ile bulunmuştur (<http://tr.wikipedia.org> Erişim: 15.05.2015). Genç kıza yönelik tecavüz girişimi ve cinayet haberleri Türk medyası tarafından günlerce haberleştirilmiştir.

Medya, bu dönemde tecavüz ve cinayete tepki gösteren nitelikte haberler yaparken, eşzamanlı olarak gerçekleşen diğer tecavüz vakalarını da haberleştirmeyi sürdürmüştür. Bu bağlamda Özgecan Aslan'ın cesedinin bulunduğu ve medyada konuyla ilgili ilk haberlerin yapıldığı 13.02.2015 tarihinden 19.02.2015 tarihine dek Özgecan Aslan ve eşzamanlı olarak yayımlanan diğer tecavüz haberleri üç ayrı gazetenin web sayfasında incelenmiştir. Söz konusu tarihten sonraki haberleri konunun ana bağlamından (tecavüz/taciz haberleri) uzaklaştığından ve medyanın doğrudan tecavüz haberlerini sunumundaki etik sorunları tespit etmek amaçlandığından, araştırma kapsamına alınmamıştır.

Araştırma kapsamına alınan gazeteler ise Hürriyet, Yeni Şafak ve Cumhuriyet olarak belirlenmiştir. Söz konusu gazetelerin örneklem olarak seçilmesindeki amaç, farklı sahiplik yapıları ve farklı yayın politikalarına sahip olmaları ve ideolojik olarak farklı toplum kesimleri tarafından tercih edilen gazeteler olmalarıdır. Bu bağlamda ana akım, İslamcı sağ ve ulusal/sol basını temsil eden gazetelerden web sitesi en fazla ziyaret edilen ilk gazetelerin çalışma

kapsamına alınması amaçlanmıştır ve ana akımı temsilen Hürriyet, İslamcı sağ basını temsilen Yeni Şafak ve ulusal sol basını temsilen Cumhuriyet gazeteleri seçilmiştir.³ Ziyaret oranları ise, pek çok araştırmaya referans olan <http://www.alexa.com/topsites/countries;2/TR> (Erişim: 1.03.2015) adresinden alınmıştır. Tıklanma verilerine göre üç gazetede yer alan toplam 327 haber araştırmanın örneklemini oluşturmuştur.

Araştırmada bulguların analiz edilmesinde içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. İçerik analizi, bir metindeki değişkenleri ölçmek amacıyla, iletişimin görünen içeriğinin sistematik, nesnel ve nicel yollarla incelenmesini sağlayan bir analiz yöntemidir (Bilgin, 2000: 1-2). Yöntemde "temel amaç, toplanan verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmaktır" (Yıldırım ve Şimşek, 2013: 259). Bu bağlamda araştırmanın amacı ve örnekleme belirlendikten sonra araştırmacılar tarafından tecavüz haberlerinin sunumunda uyulması beklenen etik kriterler tespit edilmiş ve ölçülmek istenen analiz kategorileri oluşturulmuştur. Kategorilerin oluşturulmasında Dünya Sağlık Örgütü'nün 2012 tarihli "Cinsel Şiddet" raporu (<http://apps.who.int>, Erişim: 01.05.2015), Türk Psikiyatri Derneği'nin tecavüz haberlerinin sunumuna ilişkin önerileri (<http://www.psikiyatri.org.tr>, 05.05.2015), Basın Konseyi Basın Meslek İlkeleri (<http://www.basinkonseyi.org.tr>, Erişim: 01.05.2015), Türkiye Gazeteciler Cemiyeti Türkiye Gazetecileri Hak ve Sorumluluk Bildirgesi (<http://www.tgc.org.tr>, Erişim: 01.05.2015), Medyada Çeşitlilik Kılavuzu (<http://www.tgc.org.tr>, Erişim: 01.05.2015), ABD Profesyonel Gazeteciler Derneği Etik İlkeleri (www.spj.org.asp, Erişim: 01.05.2015) ile çeşitli gazetelerin yayın ilkeleri dikkate alınmıştır. Ana kategoriler tespit edildikten sonra, kategorilerin gazeteciler Esra Alus⁴ ve Gülay Fırat⁵ ile araştırmacılar dışında bağımsız bir akademisyen olan Yrd. Doç. Dr. Oğuzhan Kavaklı⁶ tarafından değerlendirilmesi istenmiştir. Alınan geribildirimler doğrultusunda kategorilere son şekli verilmiş ve tecavüz haberlerinin incelenmesinde 7 etik ihlal ve 2 olumlu tutumdan oluşan 9 kategori belirlenmiştir. Bu kategoriler şöyledir:

HATALI BULUNAN KRİTERLER
1. Tecavüz/şiddet yer ve yönteminin haberde belirtilmesi
2. Kurban/zanlıya ilişkin bilgilerin açık biçimde yayımlanması <ul style="list-style-type: none"> a) Kurban /zanlının ismi açık b) Kurban / zanlının fotoğrafı açık c) Kurban/zanlının videosu açık
3. Kurban/zanlı yakınlarına ilişkin bilgilere haberde yer verilmesi

³Gazetelere ilişkin bu ideolojik sınıflandırma alandaki önemli iletişimcilerin çalışmalarında yaptıkları tanımlamalardan derlenmiştir. Bkz. Dursun, 2004: 196, Atabek – Cangöz, 2005: 9, Gökalp- Ergül- Cangöz, 2010: 145, Binark, 2004: 294, Kaylı, 2014: 6342.

⁴Milliyet Gazetesi Polis-Adliye-Yargı Muhabiri, İstanbul.

⁵Bugün Gazetesi Editörü, İstanbul.

⁶Ege Üniversitesi İletişim Fakültesi Gazetecilik ABD Öğretim Üyesi, İzmir.

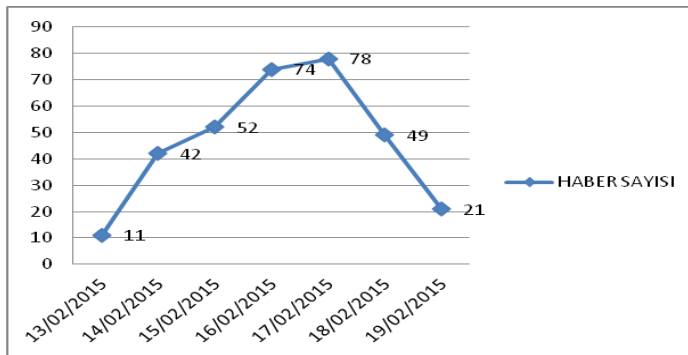
4. Haberde tecavüzü meşrulaştıran ifadelere yer verilmesi a) Zanlının insancıl ya da zayıf gösterilmesi yoluyla b) Kurbanın suçlu gösterilmesi yoluyla
5. Haberde şiddetin detaylarının açıkça aktarılması
6. Kurban/zanlının okuduğu okul/çalıştığı işyerine ilişkin bilgilere yer verilmesi
7. Tecavüz haberinde erotik söylem içeren ifadelere yer verilmesi
UYGULANMASI ÖNERİLEN KRİTERLER
8. Uzman görüşüne yer verilmesi
9. Zanlı/iddia edildi ifadelerinin uygun kullanılması

Örneklem kapsamındaki 327 haber yukarıda sıralanan analiz kategorileri bağlamında iki araştırmacı tarafından ayrı ayrı kodlanmış, elde edilen bulguların geçerlik güvenirliği değerlendirildikten sonra ise bulguların yorumlanmasına geçilmiştir.

Diğer taraftan çalışmada geçerlilik ve güvenirliği artırmak amacıyla araştırmacı üçgenlemesi tekniği kullanılmıştır. Nitel çalışmalarda geçerlilik ve güvenirliği artırmaya yönelik üçgenleme teknikleri, "Veri toplamada birden fazla yöntemin kullanılması, çoklu veri kaynaklarından yararlanılması, birden fazla araştırmacının katılımı veya ortaya çıkan bulguları karşılaştırma, kontrol etme ve onaylamada yararlanılacak çoklu kuramlar"dır (Merriam, 2013: 206). Bu çalışmada "iki veya üç kişinin veri analiz sürecinde yer almasını ve aynı nitel verileri birbirinden bağımsız olarak analiz ettikten sonra elde ettikleri bulguları karşılaştırmalarına" dayanan araştırmacı üçgenlemesi gerçekleştirilmiştir (Merriam, 2013: 206). Veriler iki ayrı kodlayıcı tarafından birbirinden bağımsız olarak kodlanmış ve bulgular karşılaştırılarak aradaki uyum ve tutarlılık değerlendirilmiştir. Kodlayıcılar arasındaki uyum yüzde 97 (tutarlı) bulunmuştur.

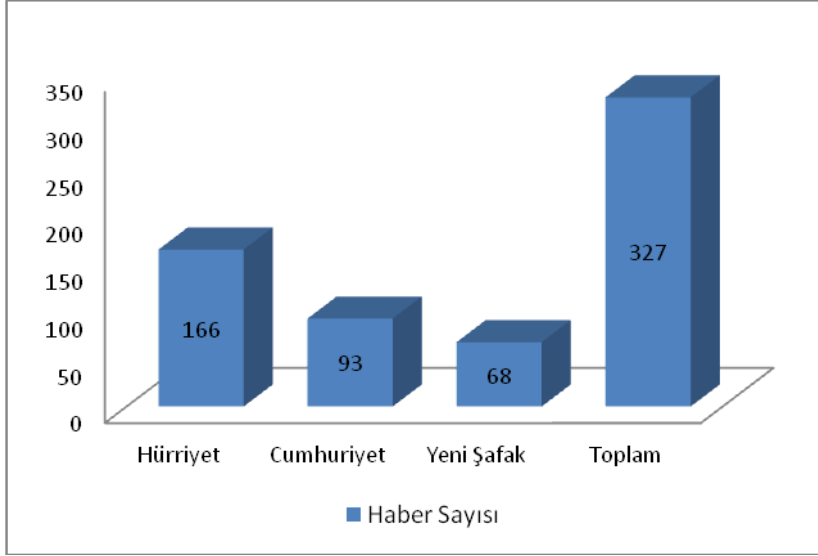
Araştırmanın Bulguları

Şekil 1'de incelenen dönemde üç gazetede yer alan Özgecan Aslan cinayeti ve diğer tecavüz haberlerinin tarihlere göre dağılımı aktarılmıştır.

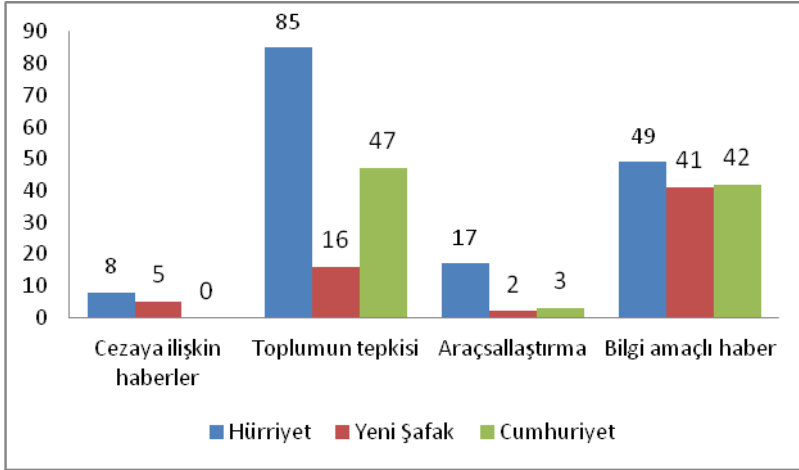
Şekil 1. Üç gazetede yer alan Özgecan Aslan cinayeti ve diğer tecavüz haberlerinin tarihlere göre dağılımı

Şekil 1'e göre 13.02.2015, kayıp olan Özgecan Aslan'ın cesedinin bulunduğu gündür. Bu nedenle Özgecan Aslan cinayetine ilişkin ilk haberler, bu tarihte yayımlanmıştır. Sonraki günlerde tecavüz/taciz haberlerinin sayısında radikal bir artış olduğu görülmektedir. Bunun nedeni, Özgecan Aslan cinayetinin kamuoyu tarafından büyük bir tepkiyle karşılanması ve bunun paralelinde medyanın konuya ilişkin çok sayıda haber yapmasıdır.

Şekil 2. Haberlerin gazetelere göre dağılımı

İncelenen dönem boyunca araştırmaya konu gazetelerde Özgecan Aslan ve diğer cinsel şiddet içerikli haberlerin toplam sayısı 327 bulunmuştur. Bunlardan 166'sı Hürriyet, 93'ü Cumhuriyet ve 68'i Yeni Şafak'ta yayımlanmıştır. Bulgulara bakıldığında araştırmaya alınan üç gazetenin de konuya büyük ilgi gösterdiği görülmüştür. Üç gazetede konuyla ilgili haberlerin yüzde 50,8'si Hürriyet'te, yüzde 28,4'ü Cumhuriyet'te ve yüzde 20,8'si Yeni Şafak'ta yayımlanmıştır. Buna göre konuyla ilgili en fazla haberi Hürriyet yapmıştır. Hürriyet Gazetesi'nde Özgecan Aslan dışında 7 tecavüz haberine yer verilmiştir. Bunlardan 5'i Özgecan cinayetiyle ilişkilendirilerek, ikisi ise ayrı olarak yayımlanmıştır. Yeni Şafak gazetesinde ise 68 haberin 65'i Özgecan Aslan cinayetine, 3'ü aynı dönemdeki diğer taciz /tecavüz haberlerine ilişkindir. Cumhuriyet gazetesinin 93 haberinden 88'inin Özgecan Aslan cinayeti, 5'inin başka taciz/tecavüz olaylarını konu aldığı tespit edilmiştir. Bu bağlamda üç gazetede, belirlenen dönem içinde yayımlanan tecavüz haberlerinin yüzde 95,4'ünün Özgecan Aslan cinayetine, yüzde 4,6'sının ise diğer tecavüz haberlerine ilişkin olduğu görülmüştür.

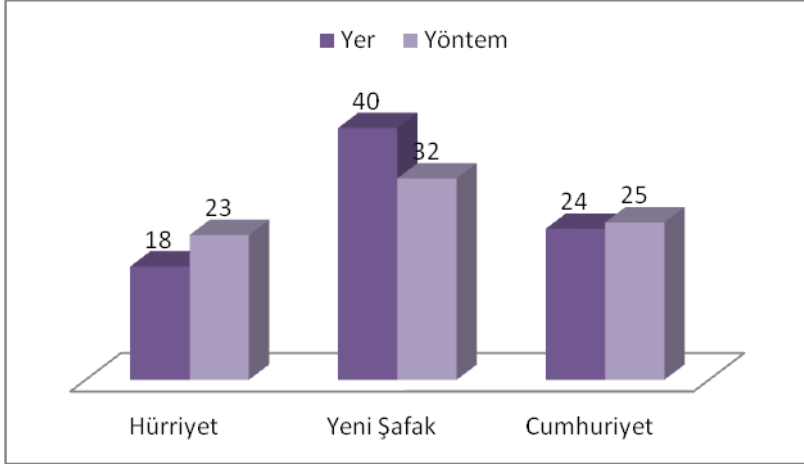
Şekil 3. Özgecan Aslan ve aynı dönemdeki diğer tecavüz haberlerinin kategorilere göre dağılımı

Hürriyet, Yeni Şafak ve Cumhuriyet gazetelerinin Özgecan Aslan cinayeti ve aynı dönemdeki taciz /tecavüz olaylarına ilişkin haberlerini çeşitli kategori ve temalar bağlamında ele aldıkları görülmüştür. Bu bağlamda gazetelerin Özgecan Aslan ve diğer tecavüz haberlerini en fazla toplumun tepkisi ve bilgi amaçlı olarak haberleştirdikleri belirlenmiştir. Haberlerin yüzde 45,2'sinin toplumun tecavüz/tecavüz girişimi/şiddete yönelik tepkisini konu aldığı, yüzde 40,3'ünün bilgi vermeye dönük olduğu görülmüştür. Yine haberlerin yüzde 6,7'sinde olayın, karşıt görüş ya da partiyi olay üzerinden eleştirmeye hizmet eden politik yanlılık bağlamında yansıtıldığı, haberlerin yüzde 4'ünün cezaya ilişkin olduğu tespit edilmiştir.

Genel tablo değerlendirildiğinde üç gazetenin de olaya ilişkin sadece bilgi vermeye dönük çok sayıda haber yaptığı görülmüştür. Yeni Şafak'ın haberlerinin yüzde 60'ı, Cumhuriyet'in yüzde 45'i ve Hürriyet'in yüzde 29,5'i bilgi vermeye yönelik bulunmuştur. Verilerle ilgili en dikkat çeken bulgu, toplumun tepkisini yansıtan haberlerin çokluğu olmuştur. Özellikle Hürriyet ve Cumhuriyet gazetelerinde çok sayıda haber, toplumun kadına yönelik şiddete tepkisini ana tema olarak belirlemiştir. Toplum tepkisini en fazla haberleştiren gazete Hürriyet (toplam haber sayısının yüzde 51'i) ve daha sonra Cumhuriyet'tir (toplam haber sayısının yüzde 50'si). Diğer iki gazeteye göre toplumun şiddete yönelik tepkisinin Yeni Şafak'ta (yüzde 23,5) daha az habere konu olduğu tespit edilmiştir.

Belirlenen Etik Kriterler Bağlamında Haberlerin Değerlendirilmesi

Tecavüz yeri ve yönteminin haberde belirtilmesi:

Şekil 4: Tecavüz/şiddet yer ve yönteminin belirtildiği haberlerin gazetelere dağılımı

Şekil 4'te tecavüz/şiddet yer ve yönteminin belirtildiği haberlerin gazetelere dağılımı gösterilmiştir. Buna göre; üç gazetede toplam 327 haberin 82'sinde (yüzde 25) olay yeri, 80 haberde (yüzde 24,4) ise tecavüz / şiddet yöntemi açıkça belirtilmiştir. Tecavüz yeri ve yöntemine ilişkin detayların haberde belirtilmesi gazetecilik etiği bağlamında tartışılması gereken bir konudur. Tecavüz yerinin vurgulanması, benzer vakalar için yol gösterici olabileceği gibi diğer taraftan toplumu uyarıcı nitelik de taşıyabilmektedir. Uyarıcı bir niteliği yoksa, haber içeriğinde "apartmanın merdiven boşluğunda", "kiralık olan boş evde", "ilaçla uyuttuktan sonra", "ellerini arkadan bağlayıp ters ilişkiye girerek" gibi ifadelerin kullanılmasının, suç olgusuna işaret etmekten ziyade, haberin pornografik öğeler taşımasına ve öyküleştirmesine yol açma potansiyelini taşıdığı unutulmamalıdır.

İncelenen tarihlere Hürriyet Gazetesi'nde yer alan tecavüze ilişkin 166 haberden 15'inde (yüzde 4,5) uygulanan şiddetin yeri ve 20'sinde (yüzde 6) ise yöntemine ilişkin detayların paylaşıldığı tespit edilmiştir. Örneğin, 13.02.15 tarihli "Özgecan'a nasıl kıydınız?" başlıklı haberde yer alan ifadelerde cinayet yöntemine ilişkin detaylar ve yerin aktarıldığı görülmektedir. Söz konusu haberde şu ifadeler yer almaktadır:

"Tarsus'taki vahşet Türkiye'nin kanını dondurdu... 2 gündür aranan üniversiteli Özgecan'ın ceseti bir dere yatağında yanmış olarak bulundu. Minibüs şoförü Suphi A., Özgecan'a tecavüz etmeye kalkınca genç kız direndi. Suphi A. önce bıçakladı sonra da başına demir çubukla vurdu."

Cumhuriyet Gazetesi değerlendirildiğinde ise 93 haberin 24'ünde (yüzde 25,8) şiddet/tecavüz olayının geçtiği yerin, 25'inde (yüzde 26,8) ise yönteminin yer aldığı görülmüştür. Cumhuriyet gazetesinde yer alan 15.02.2015 tarihli "*Özgecan cinayetinde kan donduran itiraf: Levye ile defalarca vurdum*" başlıklı haberde şiddetin yöntemi hem haber başlığında, hem haber içeriğinde ayrıntılı olarak verilmiştir. Haberin içeriğinde zanlının cinayetin yöntemine ilişkin şu ifadeler yer almıştır:

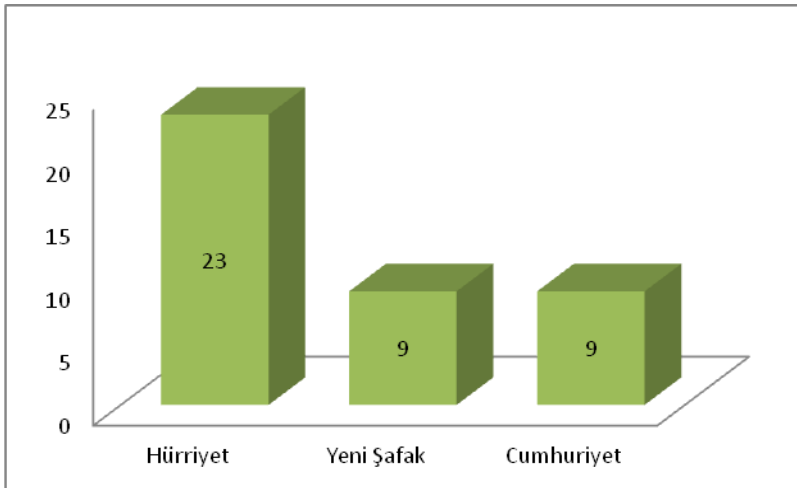
"Araçta bulunan bıçağımı rastgele sallamaya başladım. ... Babam ve arkadaşımın yardımıyla araçtan cesedi indirip Cin Deresi kenarına bıraktık. Üzerine benzin döküp, çakmağı çaktım."

Yeni Şafak gazetesinin toplam 68 haberinin 40'ında (yüzde 58,8) yer, 38'inde (yüzde 55,8) yöntem belirtilmiştir. Örneğin gazetenin 14.02.2015 tarihli "*Mersin'de Vahşet*" başlıklı haberde cinayetin yöntemi ayrıntılı olarak belirtilmiştir. Aynı gazetenin 16.02.2015 tarihli "*Kan Donduran İtiraf*" başlıklı haberinde şu ifadeler yer almaktadır:

"Türkiye'yi gözyaşına boğan vahşeti soğukkanlılıkla anlatan Altındöken ifadesinde, Özgecan'a önce tecavüz etmek istediğini, bunu yapamayınca da bıçaklayıp, son darbe olarak kafasına levye ile vurup öldürdüğünü anlattı."

Genel tablo değerlendirildiğinde yer ve yöntemin sunumuyla ilgili en fazla ihlal yapan gazetenin Yeni Şafak olduğu belirlenmiştir. Gazete haberlerinin yarısından fazlasında tecavüz/şiddet yer ve yöntemini vurgulamıştır.

Şiddetin detaylarının aktarılması:

Şekil 5: Şiddetin detaylarına yer veren haberlerin gazetelere dağılımı

İncelenen gazetelerde Özgecan Aslan ve diğer tecavüz / şiddet olaylarına ilişkin toplam 327 haberin 41'inde (yüzde 12,5) şiddetin detaylarının

etik olmayan biçimde ayrıntılarıyla sunulduğu tespit edilmiştir. Söz konusu haberlerde tecavüz/şiddet/cinayet anı dakika dakika tasvir edilmektedir. Şiddetin detaylarının yer almadığı diğer haberler ise, şiddet duyurulduktan sonraki cenaze, adli tıp sonucu, tutuklama kararı, sanatçıların/toplumun şiddete yönelik tepkisi vb. devam niteliğinde haberlerdir.

Gazeteler tek tek ele alındığında Hürriyet Gazetesi'nde yer alan 166 haberden 23'ünde (yüzde 13,8) şiddete ilişkin detayların açıkça yazıldığı görülmektedir. Özellikle katil zanlılarının ifadelerinin yer aldığı haberler ciddi anlamda sorunlu bulunmuştur. Örneğin, Hürriyet Gazetesi'nde 16.02.2015 tarihinde yayımlanan "Özgecan Aslan'ın katil zanlısı Suphi Altındöken'in kan donduran ifadesinin tamamı" başlıklı haberde, başlıkta da yer aldığı gibi zanlı ifadesi, sansürsüz olarak okurun dikkatine sunulmuştur. Habere editörler tarafından eklenen "Boğazından bıçakladım", "DNA kalmasın diye bileklerini kestim", "Babam evden poşet getirdi, kestiğim ellerini koydum" gibi ara başlıklar ise olayın vahametini ortaya koymakla birlikte şiddete ilişkin detaylara "müşteri çekmek" işlevini yerine getirmektedir. Böylece haber sansasyonel hale getirilmektedir.

Baştan sona sorunlar içeren haberde yer alan ifadelerden bazıları şöyledir:

"Aracın içine girdim, yaşayıp yaşamadığına baktım. Hızlı bir şekilde nefes aldığımı gördüm. Dışarı çıkarak, 'Fatih, yaşıyor, nefes alıyor ama boğazında kesik ve kan var' dedim. Fatih bana 'Boğazı filan kesikse işini bitir. Şimdi ölsün, ortadan kaldıralım' dedi. ...Kapı açık bir şekilde bıçağı boğazına, boynunun şah damarına doğru soktum. O panikle bir iki defa daha boğaz tarafına sokup çıkardım. ...Boğazını kestiğimi Fatih'e söyledim. ...Bu arada bayandan hala hırıltılı bir ses geliyordu ve yaşıyordu. Kapı da açıktı. Bayanın iki elini de bileklerinden kestim."

Hürriyet gazetesindeki 15.02.2015 tarihinde yayımlanan "Özgecan cinayetinde kan donduran itiraflar" ve 18.02.2015 tarihinde yayımlanan "Cana saygısız adalete saygılı" başlıklı haberler de etik açıdan sorunlu görülmüştür. "Cana saygısız adalete saygılı" başlıklı haberde şiddetin detayları şu şekilde aktarılmıştır:

"Türkiye, Mersin'de Özgecan Aslan'ın vahşice öldürülmesini tartışırken, bir kadın cinayeti davasında daha sanığın mahkemedeki saygılı tutumu, iyi hal indirimine gerekçe yapıldı. Ankara'da, başına poşet geçirdiği kadını, ağzına tüp hortumu bağlayıp hem boğup hem zehirleyerek öldüren katile verilen ömür boyu hapis cezası, mahkemedeki 'saygısı' nedeni ile 25 yıla çevrildi. Çıracı, talihsiz kadının başına bir poşet geçirip, mutfak tüpü hortumunu da zorla ağzına dayarak, Kezban Doğan'ı vahşice öldürdü....Sanık olay yerinde ele geçirdiği bir market poşetini maktulenin başına geçirerek bağladı. Daha sonra bir hortumun ucunu piknik tüpüne, diğer ucunu da poşetin içine soktu."

Haber, kadına şiddete ve ceza indirimine yönelik bir eleştiri niteliği taşımakla birlikte, şiddetin detaylarının tüm çıplaklığıyla yansıtılması bakımından

sorunlu görülmüştür. Haber, ölüm için etkili yöntemleri sıralamakta, bir başka ifadeyle yol göstermekte, hem de her kesimden okuru şiddetin detaylarıyla karşı karşıya bırakarak şiddetin kanıksanmasına yol açma riski taşımaktadır.

Cumhuriyet ve Yeni Şafak gazeteleri de haberlerinde şiddete ilişkin detaylara yer vermiştir. Gazetelerin her ikisinin de 9'ar haberinde şiddetin ayrıntıları tüm açıklığıyla yansıtılmıştır. Cumhuriyet haberlerinin yüzde 9.6 ve Yeni Şafak 13,2'sinde şiddete ilişkin detayları yayımlamıştır.

Özellikle failin ifadelerinin yer aldığı Cumhuriyet'in 15.02.2015 tarihli "*Özgecan cinayetinde kan donduran itiraf: Levye ile defalarca vurdum*" ve Yeni Şafak'ın 16.02.2015 tarihli "*Kan Donduran itiraflar*" başlıklı haberlerinde zanlının ifadesi sansürlenmeden haber metnine yerleştirilmiştir. Bu haber içerisindeki şu ifadeler yol gösterici ve etik açıdan sakıncalı bulunmuştur:

"Araçta bulunan bıçağımı rastgele sallamaya başladım. Kaç defa sapladığımı hatırlamıyorum. ...Hemen ölmeyince paniğe kapıldım. Levye ile kafasına defalarca vurdum. ...Babamı ve arkadaşımı alarak ipucu bırakmamak için cesedi yakmamız gerektiğini söyledim. Cesedi indirip Cin Deresi kenarına bıraktık. Üzerine benzin döküp, çakmağı çaktım. Cesedi ortadan kaldırmak için yaktım. Çünkü gömmeye zamanımız yoktu."

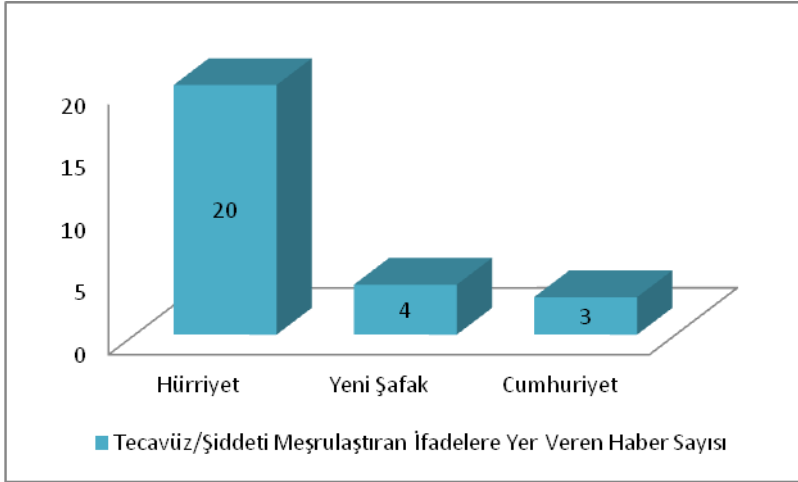
Genel tablo değerlendirildiğinde üç gazete arasında şiddetin detaylarına en fazla yer veren gazeteler oransal olarak sırasıyla Hürriyet (yüzde 13,8), Yeni Şafak (13,2) ve Cumhuriyet (yüzde 9.6) olarak bulunmuştur.Yer ve yöntemin belirtildiği haber sayısı Yeni Şafak ve Cumhuriyet'te daha fazla iken (Tablo 4), şiddetin detaylarına ilişkin etik ihlalin en fazla Hürriyet'te (Tablo 5) görülmesi dikkat çekicidir. Bunun nedeni çok sayıda haberinde tecavüz/cinayetini yeri ve yöntemine yer veren Yeni Şafak ve Cumhuriyet'in, bu haberlerin bir kısmında yer/yöntem yazmanın dışında diğer şiddet öğelerine yer vermemesidir. Toplam 23 haberinde olayın yöntemini (aynı haberlerin 18'inde yer de belirtilmektedir) belirten Hürriyet'in bu haberlerde zanlı ifadelerine de yer vererek, şiddetin tüm detaylarını okurlarla paylaşması, haber sayısı artmamakla birlikte Hürriyet'in şiddetin detayları konusunda en fazla etik ihlal yapan gazete olarak konumlanmasına neden olmuştur.

Tecavüzün meşrulaştırılması:

Tecavüz haberleriyle ilgili en önemli başlıklardan biri, tecavüzün meşrulaştırılmasıdır. Suç davranışını açıklamada belirli şartlar altında suç haklı gösterilmektedir. Suçun haklı gösterilmesi mağduriyetin inkârı (bunu hak etti, gerçekte o istedi), verilen zararın inkârı, sorumluluğun inkârı (tahrik edildim) yoluyla gerçekleşmektedir (Eker ve Erdener, 2011: 61). Kuramsal kısımda detaylı olarak aktarıldığı gibi Benedict'in sözünü ettiği "saldırganın akıl sağlığının yerinde olmadığı, kadının tecavüzü tahrik ettiği, kadının tecavüzü hak ettiği, tecavüzün kurbanın geçmişindeki eylemlerinin bir cezası olduğu" (Benedict, 1992: 21) gibi tecavüz mitleri, tecavüzün meşrulaştırılmasında etkili olmaktadır. Bu çalışmada tecavüzün meşrulaştırılması iki başlık altında incelenmiştir:

Zanlının insancıl ya da zayıf gösterilmesi: Psikiyatrik rahatsızlığına vurgu yapılması, kıskançlık ya da aşk, kara sevda gibi gerekçeler üretilerek tecavüz eyleminin meşrulaştırılması.

Mağdurun suçlu gösterilmesi: Kurbanın karşı tarafı tahrik ettiğine yönelik ifadeler yoluyla tecavüzün meşrulaştırılması. Örneğin kadının algılanan cinsel saygınlığı (hayat kadını ya da bakire oluşu, birden fazla evlilik yapmış, dul olması vb.), giyimi (mini etek ya da dekolte giydiği vurgusu), alkol alması, sokakta bulunduğu saat vb., dini inancı/mezhebi, etnik kimliği vb. Bu doğrultuda incelenen gazetelerde tecavüzün meşrulaştırılmasına ilişkin bulgular şöyledir:

Şekil 6. Tecavüz/şiddetin meşrulaştırıldığı ifadeler içeren haberlerin gazetelere dağılımı

İncelenen gazetelerde toplam 327 haberin 27'sinde (yüzde 8,2) tecavüz/taciz olaylarının aşağıda sunulan kategoriler doğrultusunda meşrulaştırıcı ifadeler rastlanmıştır. Buna göre Hürriyet haberlerinin 20'sinde (yüzde 12), Yeni Şafak 4'ünde (yüzde 5,8) ve Cumhuriyet 3'ünde (yüzde 3,2) tecavüzü meşrulaştıran türde ifadeler yer vermiştir.

Mağdurun suçlu gösterilmesi yoluyla meşrulaştırma: Gazeteler incelendiğinde, zanlıların kendilerini savunmak amacıyla sarf ettikleri ifadelerle ilişkin bazı haberler, şarkıcı Nihat Doğan'ın Özgecan cinayetiyle ilgili attığı tweete ilişkin haberler ile Özgecan cinayetiyle aynı dönemde haberleştirilen bir başka tecavüz haberinde sorunlu ifadelerle rastlanmıştır.

Her üç gazetede de şarkıcı Nihat Doğan'ın attığı tweetinin haberleştirilmesi yoluyla mağduru suçlu gösterici ifadelerle haberleştirilmiştir. Örneğin Hürriyet Gazetesi'nin 15.02.2015 tarihli "*Nihat Doğan tepki çeken tweetini sildi*" başlıklı haberinde "*Türkücü Nihat Doğan'ın paylaştığı bir mesaj ise büyük tepki çekti. Doğan, 'Siz de mini eteği giyip soyunup laik sistemin ahlaksızlaştığı sapıklar tarafından tacize uğrayınca da bas bas*

bağırmayacaksınız' şeklindeki tweeti gelen tepkiler sonrasında *sildi*" ifadeleri yer almaktadır. Görüldüğü gibi gazeteler, Doğan'a yönelik eleştiri niteliğinde haberler yapmasına karşın yine de ilgili haberlerde sürekli olarak Doğan'ın tweetini tekrarlayarak söz konusu görüşü yaymaya devam etmiştir. Haberi okuyan ve Doğan ile aynı yönde görüşe sahip pek çok kişinin, toplumda tanınan bir şahsın da kendileriyle aynı görüşleri paylaştığı algısına kapılabileceği ve toplumda cinsiyetçi söylemin meşrulaştırılacağı unutulmamalıdır. Bu bağlamda gazetelerin ilgili haberlerde Doğan'ın kadına yönelik tecavüzü meşru gösteren ifadeler içeren tweet attığını belirtmesi, ancak tweeti yayımlamaması kanımızca daha etik bir habercilik olurdu.

İncelenen gazetelerde tecavüzün meşrulaştırılmasıyla ilgili sorunlar içeren bir diğer haber grubu ise, zanlıların ifadelerinin aktarıldığı haberler olarak tespit edilmiştir. Yapılan araştırmalar tecavüz/siddeti meşrulaştırıcı ifadelerin en fazla zanlılar tarafından kullanıldığını ortaya koymaktadır. "Mağdurun saygınlığına dair kültürel mitlerin en sansürsüz dışavurumuna tecavüzden hüküm giymiş suçluların beyanlarında rastlanmaktadır...Tecavüzcüler mağduru, genellikle baştan çıkarıcı, rahat, mezhebi geniş, adı kötü çıkmış olarak tanımlamışlardır" (Eker ve Erdener, 2011: 64).

Örneğin Cumhuriyet'te yayımlanan 16.02.2015 tarihli, "*Özgecan'ın katil zanlısı ifade değiştirdi*" başlıklı haber, zanlının ifadelerine dayansa da, bu ifadelerin sansürlenmeden haber metnine aktarılması etik açıdan sakıncalı bulunmuştur. Haber metni şöyledir:

"Zanlının ifadesi: Arkadan başıma doğru eliyle vurdu. İlk vurduğunda karşılık vermedim.Daha sonra bana ikinci defa vurdu ve boynumu tırnaklarıyla cırmaladı, diz aynasından biber gazı çıkardığını ve sıkıldığını gördüm. Eğildim ve bana denk gelmedi. Aracı yolun kenarında durdurdum ve arka tarafa geçtim içeri girer girmez yüzümü cırmaladı buna çok sinirlendim ve ben de iki elimle sağından tutarak itekledim, ikinci koltuk ve üçüncü koltuk arasına düştü. Sonra bana saldırmak için geri kalkarken ayağımın tabanı ile karın ve göğüs bölgesine iki üç defa vurdum.Arkaya geçmemdeki amacım bana vurduğundan dolayı arabadan indirecektim ya da konuşmaktı. Bayan ile cinsel ilişki gibi bir amacım yoktu, otopsi raporunda çıkacaktır. Yoldan gelmişim, bira içmişim kendimde değildim."

Haberin tamamı okunduğu zaman, zanlının tecavüz ve öldürme gibi bir niyetinin olmadığı, ancak mağdur kişinin kendisine saldırmaması sonucu bu eylemleri gerçekleştiği algısı ortaya çıkmaktadır. Her ne kadar gazete bunu eleştirel bir dille yazmış da olsa, zanlının ifadelerinin sansürsüz verilmesi meşru göstermeye yol açmıştır.

Nitekim Hürriyet'te yayımlanan 15.02.2015 tarihli "*Özgecan cinayetinde kan donduran itiraflar*", başlıklı haber de bu duruma bir örnek teşkil etmektedir. Zanlının ifadesinin haberleştirildiği metinde zanlı, kurbanı kendisine saldırmakla suçlanmaktadır. Haberde yer alan, "*Çok istememe rağmen direnerek tecavüz etmemi engelledi. Bu sırada tırnaklarıyla yüzümü parçalayarak canımı çok yaktı.*

...*Sinirden korkudan ne yaptığımı hatırlamıyorum*" ifadelerinde zanlı neredeyse kurbanın saldırısı sonucu cinayet işlemek zorunda kaldığını öne sürmektedir.

Kurbanın suçlanması yoluyla tecavüz/şiddetin meşrulaştırılmasına en çarpıcı örneklerden biri ise yine Hürriyet'te 14.02.2015 tarihinde yayımlanmıştır. Özgecan'a şiddeti kınayan Hürriyet, aynı tarihte "*Fanteziye gittim tecavüze uğradım*" başlıklı bir başka tecavüz haberinde fantezi ve tecavüz kelimelerini başlıkta bir arada kullanarak suçu hafifleştirici bir dil kullanmıştır. Haberde yer alan sorunlu ifadeler şöyledir:

"Antalya'da internette tanıştığı Tanzer A.'nın evine fantezi yaşamak için giden ve soyunarak duşa giren M.P., tecavüze uğradığı iddiasıyla şikayetçi oldu. ...Mahkemedeki ifadesinde, internet sitesinde boşandığı eşine benzeyen bir kişinin fotoğrafını gördüğünü anlatan M.P., 'Fotoğrafta üçgen vücutlu, uzun boylu biri vardı. Çok beğenmişim. Bu kişi beni evine davet etti. Evine gittiğimde kapısının açık olacağını söyledi. Fantezi yaşamak için 'Sen geldiğinde banyoda olacağım' dedi. Fantezi olarak hoş olacağını söyledi. Ben de bu teklifi kabul ettim. Duşun altında kısa boylu, kilolu biri vardı. ...Beni oturma odasının kanepesine yatırıp tecavüz etti. Üstelik o dönemde adetliydim de.'"

Bir haber ajansı tarafından geçildiği anlaşılan ve pek çok gazetede aynı ifadelerle yer alan bu haberin "Kadına Şiddete Hayır Kampanyası"nı yürüten Hürriyet'te aynı şekilde yer alması son derece çarpıcıdır. Hürriyet'te yer alan haberde, hem kurbanının cinsel saygınlığının düşüklüğüne yapılan vurgu yoluyla tecavüzü meşrulaştırıcı bir dil kullanılmakta hem de haber bir suç haberinden ziyade erotik bir hikâye formatında sunulmaktadır. Kadının tanımadığı ve internette tanıştığı bir kişinin evine gitmesi, fantezi yaşamaya gittiği ifadeleri, kadının cinsel saygınlığının düşüklüğü vurgusunu taşımaktadır. Olaya bakan hâkimin tecavüze uğrayan kadına yönelik "*Sende de amma cesaret varmış*" yorumu da habere taşınarak, kadının başına gelenlerin kendi suçu olduğu vurgusu güçlendirilmiştir. Haberde kadının hafif davranışları nedeniyle tecavüzü hak ettiği ima edilmektedir. Nitekim haberin altına yapılan "sen kaçınmışsın" vb. okur yorumları da haberin okurlarca nasıl algılandığını göstermektedir. Haberde kullanılan dil ve okur yorumları, şiddet olayının kendisine değil, kadının cinsel saygınlığına odaklanmaktadır. Bu bağlamda Hürriyet Gazetesi hem söz konusu haberde kullandığı dil hem de tecavüz haberinin altında denetimsiz olarak yazılan yorumlara olanak tanıyarak, kurbanın ikinci kez mağdur olmasına yol açmaktadır.

Zanlının zayıf ya da insancıl gösterilmesi yoluyla meşrulaştırma: Tecavüzün meşrulaştırılmasıyla ilgili ikinci sorun, haberlerde zanlıyı gösteren ifadelerle başvurulmasıdır. İncelenen gazetelerde bu yönde ifadelerle rastlanmıştır. Hürriyet, Yeni Şafak ve Cumhuriyet gazetelerinin üçü de zanlının annesi ile yapılmış röportajı haberleştirmiştir ve metinler birbirine çok benzemektedir. Haber 16.02.2015 tarihinde Hürriyet ve Cumhuriyet'te gazetelerinde "*Özgecan'ın katil zanlısının annesi: O annenin babanın ayaklarını öperim*" başlığıyla, Yeni Şafak'ta ise "*Özgecan'ın katilinin annesi konuştu*" başlığıyla yayımlanmıştır. Haberde zanlıyı insancıl ve şiddet kurbanı gösteren ifadelerin yer alması dikkat çekicidir. Haber hem zanlının annesini ismi ve

fotoğrafi açık biçimde sunması hem de zanlıyı bir mağdur gibi göstermesi bakımından ciddi sorunlar taşımaktadır. Haberlerde yer alan ifadeler şöyledir:

"Hiçbir çocuk katil, hırsız, terörist doğmaz. Herkes melek doğar. Onu bu hale getiren bir sürü etken var. Ben onların acılarına ne kadar katkı olabiliyim ki. Ne diyebilirim. Beni yanlarına götürün dedim. Annesinin babasının elini ayağını öperim. ...Ben çocuğumu koruyamadım. Babasının şiddet eğilimi vardı. Biz kaç yıldır ayırız. Ben çocuklarımızın onun yanında büyümesini istemedim. Ben kocamdan çok şiddet gördüm ama anneme babama söyleyemedim. Babası kemerle, kesici aletle beni dövdü. Bunları kimseye söyleyemedim. Benim çocuğumun sağlığı bozuktu. Benim çocuğum neler yaşamadı ki. Ben bunu anlatamıyorum."

Özgecan'ın katil zanlısının annesi: "O annenin babanın ayaklarını öperim"

Hürriyet, 16.02.2015

'O annenin babanın ayaklarını öperim'

Türkiye'yi ayağa kaldıran Özgecan Aslan cinayetinin katil zanlısı Suphi A.'nın annesi Naciye Tan yaşadıklarını anlattı.

Bunlarla da ilgilenebilirsiniz

- 'O annenin babanın ayaklarını öperim'
- Özgecan cinayeti zanlıları linç edilmek istendi
- Otelci kalabalık Özgecan cinayeti zanlılarını linç etmek istedi

Cumhuriyet, 16.02.2015

Elbette böylesi bir cinayetin ardından zanlının annesinin konuşması çok ilginçtir; ancak etik sorunlar nedeniyle böyle bir röportajın kanımızca hiç yayımlanmaması gerekmektedir. Annenin açıklamaları, kadına yönelik tecavüz ve şiddet gerçeğini toplumsal bir sorun olmaktan çıkarmakta ve çocukluğunda şiddet görmüş bir kişinin bireysel bir sorunu olarak göstermekte, bir başka ifadeyle hafifletmektedir. Oysaki kadına yönelik tecavüz ve şiddet, toplumsal bir cinsiyet ayrımcılığının, cinsiyetçi bir söylemin, cinsiyetçi politikaların sonucu ortaya çıkmakta ve toplumsal bir zihniyet sorununa işaret etmektedir.

Erotik söylem kullanılması:

Gazete haberlerinde cinsel şiddet eyleminin erotik bir dille sunulması, tecavüz suçunun önemini yitirmesine yol açmaktadır. Scully de (1994: 73) pornografik yayınların "tecavüzü güç ve şiddetin normal kadın-erkek cinsel ilişkisinin bir parçası olarak gösterdiğini ve kadınların tecavüz edilmekten hoşlandıkları" algısını yaratarak, tecavüzü sıradanlaştırdığını öne sürmektedir. Tecavüz haberlerinde, okurların tecavüz anını gözünde canlandırmasına yol açacak bir hikâye akışı ya da erotik detaylara yer verilmemelidir. Okuyanları

tahrik edecek ya da olayı yaşatacak ifadelerden kaçınılmalı, haberin odak noktasında kadına yönelik şiddet olmalıdır.

İncelenen gazeteler içinde toplam 327 haberden erotik ifadelere yer veren haber sayısı sadece 2 (yüzde 0,6) bulunmuştur. Bu haberler Hürriyet gazetesinde yayımlanmıştır. Örneğin 18.02.2014 tarihli "*Antalya bu haberi konuşuyor... Özgecan ile aynı saatte*" başlığıyla sunulan haberde tecavüze uğrayan genç kızın haberiyle Özgecan cinayeti arasında benzerlik ilişkisi kurulmuştur. Haberde kurbanın savcılıkta verdiği ifade, doğrudan habere aktarılarak etik açıdan sorunlu bir haber metni ortaya konmuştur. Haberde yer alan sorunlu ifadeler şöyledir:

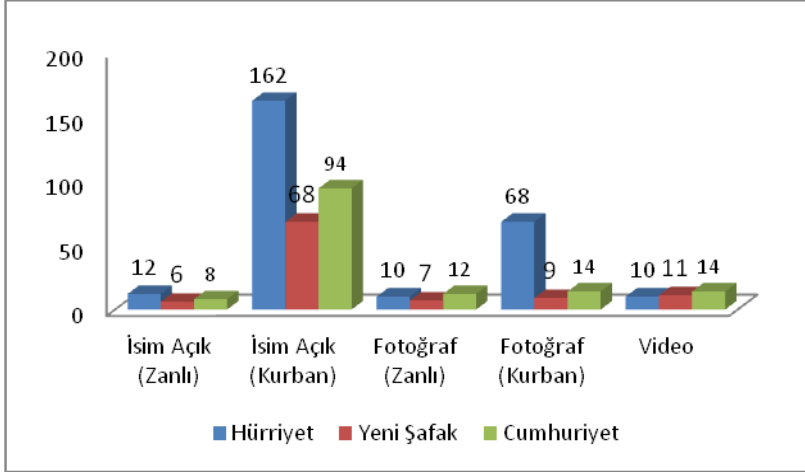
"Kendisine tecavüz eden şahsa elleri ile dokunduğunu anlatan S.Y.U., şöyle dedi: 'Yüzü kirli sakallı ve çok kötü kokuyordu. Şahsın sol parmağımı sıkıldığında açılmadığı için acı hissetti ve bana tokat attı. ...Ayrıca bu şahıs ben bağırmayayım diye ağzımı sıkıca tuttu. Ben bu arada avucunun içini ısırđım. Fırsat bulduğumda boynunu ve sağ gözünü tırmaladım. Sonra kollarımı tutan şahıs üzerime abanmaya başladı. Bu şahsa 15-20 dakika direnerek tecavüz etmesini önledim. Bu sırada aracın şoförü diğer şahıslara seslenerek, 'Bitmedi mi? Hadi! 40 kiloluk kıızı tutamadınız' dedi."

Haberde tecavüz anının detaylarıyla aktarılması ve adeta okurun gözünde canlandırılması etik açıdan sorunlu görülmüştür. Tecavüz sırasında kurbanın saldırganın elini ısırması, tecavüzün ne kadar sürede gerçekleştiği gibi detayların yazılmasının okura ve gazetecilik mesleğine hiçbir katkısı yoktur. Böylesi bir yöntemle haber metni, tecavüzü bir cinsel fantezi olarak sunmaya yönelik ifadeler taşımaktadır. Haberdeki ifadelerin erotik içerikli bir dergide değil, gazetede ve bir "şiddet haberi" olarak sunulduğu unutulmamalıdır. Daha fazla okunabilmek (tıklanmak ya da tiraj) adına bir şiddet haberinde tecavüz detaylarına yer verilmesi, insani ve mesleki etik bakımından sakıncalı görülmüştür.

Tecavüz haberinde erotik bir söyleme yer verilmesiyle ilgili sorunlu ikinci haber Hürriyet Gazetesi'nde 14.02.2015 tarihinde "*Fanteziye gittim tecavüze uğradım*" başlığıyla yayımlanmıştır. Haberde yer alan,

"Bu kişi beni evine davet etti. Evine gittiğimde kapısının açık olacağını söyledi. Fantezi yaşamak için 'Sen geldiğinde banyoda olacağım' dedi. Fantezi olarak hoş olacağını söyledi. Ben de bu teklifi kabul ettim. Verdiği adrese gittim. Kapı söylendiği gibi açıktı. İçeri girdim, soyunup banyoya gittim....Beni oturma odasının kanepesine yatırıp tecavüz etti. Üstelik o dönemde adetliydim de"

ifadeleri, tecavüzü bir şiddet eylemi olarak göstermekten uzak, erotik bir hikâyenin parçası gibi yansıtmaktadır. Söz konusu iki haber dışında gazetelerin tecavüzü erotik bir söylemle aktaran haberlerden kaçındıkları görülmüştür.

Kurban/zanlının isminin kodlanması ile fotoğraf ve video kullanımı:

Şekil 7.Kurban/zanlının ismi ile fotoğrafı/videosunun haberde açıkça yer aldığı haberlerin gazetelere dağılımı

Şekil 7’de görüldüğü üzere, toplam 327 haberin 26’sında (yüzde 7,95) zanlının, 324’ünde (yüzde 99) ise kurbanın isminin açık; 29 haberde (yüzde 8,8) zanlının fotoğrafı ve 91 (yüzde 27,8) haberde kurbanın fotoğrafı; 35 haberde (yüzde 10,7) zanlı ya da kurbanla ilişkin videonun yer aldığı tespit edilmiştir. Bulgulara göre ismin-fotoğraf/videonun açık yayımlanmasıyla ilgili en büyük etik ihlal, kurbanın isminin yayımlanmasında yapılmıştır. Tecavüz haberlerinde kurbanın ismi kodlanarak verilmelidir. Tecavüz mağdurunun hayatta olması durumunda kanımızca isim ve fotoğrafın hiç (ön harfleri kodlanarak dahi) kullanılmaması, mağdurun korunması ve saldırıya uğrayan diğer kadınların afişe olma endişesiyle ilgili mercilere başvurmaktan çekinmesinin önlenmesi amacıyla önem arz etmektedir.

Hürriyet Gazetesi’nin ilgili haberleri ele alındığında gazetenin Özgecan ve diğer tecavüz haberlerinin 162’sinde (yüzde 97,6) kurbanın ismini açık verdiği, Özgecan’a ait fotoğrafı ise 64 kez (haberlerinin yüzde 38,5’inde) kullandığı görülmektedir. Diğer 7 tecavüz haberinin üçünde kurbanın ismi ve fotoğrafı açık, dördünde ise kapalı olarak yer almıştır. İsmi ve fotoğrafın açık olduğu üç olaydan ikisinde kurbanlar artık hayatta değilken, birinde ünlü bir oyuncunun, uğradığı tecavüze ilişkin açıklamaları yer almıştır. Buna karşın tüm haberlerin sadece 12’sinde (yüzde 7,2) zanlı ya da zanlıların ismi ve 10’unda (yüzde 6) fotoğrafı açık olarak yazılmıştır. Haberlerde zanlılardan ya hiç söz edilmemiş ya da isimleri kodlu olarak yer almıştır. Bu da tecavüz haberlerinde zanlıdan ziyade kurbanın kimliğine ilişkin bilgilerin daha fazla yer aldığını göstermektedir.

Hürriyet, 13.02.2015

Hürriyet, 15.02.2015

Öte yandan Hürriyet Gazetesi'nin bazı zamanlar zanlının ismini ve fotoğrafını açık yayımlarken bazen de kapılı vermesi bu konudaki tutarsızlığa işaret etmektedir. İlgili haberlerde zanlıların ismi 166 haberde toplam 18 kez (yüzde 10,8) anılmıştır. Bu haberlerden 6'sında (yüzde 3,6) zanlı ve zanlıların soyadı kodlanmış ve sadece ön ismi açık bırakılmışken, toplam 12 (yüzde 7,2) haberde zanlı/zanlıların isimleri açık olarak yer almıştır. Örneğin, 13.02.2015 tarihinde yayımlanan dört farklı haberde zanlının ismi kodlanmışken, 15.02.15'te "Özgecan cinayetinde kan donduran itiraflar" başlıklı haberde ilk kez zanlının ismi açık yazılmış ve ilk kez fotoğrafı kullanılmıştır. Ancak yine aynı gün yayımlanan "Ünlü isimlerden Özgecan Aslan tepkisi" ve başlıklı bir başka haberde zanlının soyadının kodlu verilmesi bu konudaki kafa karışıklığına işaret etmektedir. 16.02.2015 tarihli "Özgecan'ın katil zanlısının annesi: O annenin babanın ayaklarını öperim" başlıklı haberde zanlının ismi kodlu olmasına karşın fotoğrafı açık olarak verilmiştir. Örneklerde de görüldüğü gibi Hürriyet Gazetesi'nde zanlıların isim ve fotoğraflarının açık ya da kapalı olarak kullanılması konusunda tutarsızlık tespit edilmiştir. Gazete zanlıların gözaltına alındığı dönemde isimlerini kodlu olarak yayımlamış, suçun itirafından sonra ise bazı haberlerde açık bazılarında yine kapalı olarak yayımlamaya devam etmiştir.

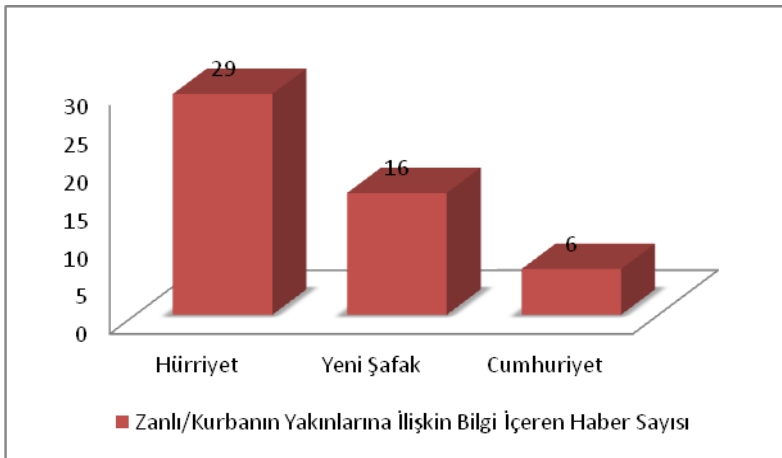
Cumhuriyet ve Yeni Şafak gazetelerinin bu konudaki tutumlarına baktığımızda Özgecan Aslan cinayeti ile diğer taciz/tecavüz haberlerini ilişkin tutumlarının farklı olduğu görülmektedir. Özgecan Aslan olayı dışındaki haberlerde taciz/tecavüz mağdurunun isminin kodlu bir şekilde verildiği, fotoğrafının da tanınmasına olanak sağlamayacak şekilde koyulduğu görülmüştür. Özgecan cinayetinde ise Cumhuriyet gazetesinin 93 haberinin tümünde (yüzde 100) adının ve bilgilerinin açık bir şekilde verildiği görülmüştür. Yeni Şafak gazetesinin de 68 haberinin tümünde (yüzde 100) Özgecan'ın adı ve bilgileri açık bir şekilde yayımlanmıştır. Cumhuriyet gazetesinin 14 haberinde (yüzde 15), Yeni Şafak gazetesinin 9 haberinde (yüzde 13,2) Özgecan'ın açık

fotoğrafi bulunmaktadır. Bu fotoğraflarda Özgecan'ın yanı sıra ailesinin de görüntüleri bulunmaktadır. Dikkat çekici olan bir başka unsur Özgecan'ın masumiyetine vurgu yapan fotoğrafların seçilmiş olmasıdır. Gazeteler, mağdurdan yana bir duruşu sergilemekle birlikte, kurbanın masumiyetinin ön plana çıkararak haberi daha dikkat çekici kılmayı da amaçlamıştır. Elbette olay dramatize etmeye olanaklıdır ancak kadın odaklı bir habercilik için gösterilmesi gereken esas duruş bunların yanında olaya ilişkin sosyolojik boyutların, devletin /toplumun sorumluluklarının da vurgulanmasıdır. Çoğu zaman olayın mağduru/kurbanı olan kişinin haberin ticari niteliği uğruna araçsallaştırıldığı görülmektedir. Özgecan cinayeti dışındaki haberlerde her iki gazetenin de kurbanın adını kodlu, görüntüsünü de mozaik olarak verdiği görülmüştür. Elbette burada Özgecan'ın tecavüz girişimi sonrası öldürülmesi ve bunun kamuoyunda bir infial yaratmasının de etkisi büyüktür.

Zanlının adının, fotoğrafının ve bilgilerinin açık ya da kapalı olmasına ilişkin gazetelerin tutumlarına bakıldığında, Yeni Şafak gazetesinde zanlıların isimlerinin 6 haberde (yüzde 8,8) açık, 2 haberde (yüzde 2,9) kodlu bir şekilde verildiği görülmüştür. Yeni Şafak'ta zanlının 7 haberde (yüzde 10,2) açık fotoğrafı bulunmaktadır. Cumhuriyet gazetesinde ise, 8 haberde (yüzde 8,6) zanlı isminin açık, 5 haberde (yüzde 5,3) kodlu olduğu görülmüştür. Gazete, 12 haberinde (yüzde 12,9) zanlının açık fotoğrafına yer vermiştir.

Gazetelerin kurban ve zanlıların isim ve görüntülerinin açık yayımlanması konusunda etik ilkelere uymadıkları görülmüştür. Gazeteler en fazla etik ihlali ise kurbanın ismini ve fotoğrafını açık yayımlayarak yapmıştır.

Kurban/zanlının yakınlarına ilişkin bilgilerin kullanımı:

Şekil 8. Zanlı/kurbanın yakınlarına ilişkin bilgi içeren haberlerin gazetelere dağılımı

Gazeteler incelendiğinde; toplam 327 haberden 51'inde (yüzde 15,6) kurban/zanlı yakınlarına ilişkin bilgilerin açık olarak verildiği görülmüştür. Hürriyet haberlerinin 29'unda (yüzde 9), Yeni Şafak 16'sında (yüzde 23,5), Cumhuriyet 6'sında (yüzde 6,4) kurban/zanlının yakınlarına ilişkin bilgilere yer vermiştir.

Örneğin, 14.02.2015 tarihinde Hürriyet'te yer alan "*Özgecan Aslan'ın cenazesinde tabutunu kadınlar taşıdı*" başlıklı haberde kurbanın ailesinin isimleri şu şekilde yer almıştır: "*Baba Mehmet Aslan, anne Songül, abla Beste ve kardeşi 11 yaşındaki Ali Aslan, tabuta sarılarak gözyaşı döktü. Katilin idam edilmesini isteyen Özgecan'ın aile fertleri fenalaşınca, hazır bekletilen sağlık görevlileri müdahale etti.*"

Özgecan Aslan haberlerinde zanlının yakınlarına ilişkin de etik ihlaller yapıldığı tespit edilmiştir. Zanlının annesi hem fotoğrafı hem ismi açık olarak, eşi ve amcası ise isimleri açık olarak haberlerde yer almıştır. Örneğin 16.02.2015 tarihinde Hürriyet Gazetesi'nde yer alan "*Özgecan'ın katil zanlısının annesi: O annenin babanın ayaklarını öperim*" başlıklı haberde, "*Türkiye'yi ayağa kaldıran ÖzgecanAslan cinayetinin katil zanlısı Suphi A.'nın annesi Show Haber'de canlı yayına çıktı. Anne Naciye Tan yaşadıklarını şöyle anlattı*" ifadelerine yer verilmiştir. 17.02.2015 tarihinde Hürriyet'te yayımlanan "*Özgecan'ın katil zanlısının eşi: Evlendiğim güne lanet olsun*" başlıklı haberde ise zanlının eşinin fotoğrafı kullanılmamış, ancak ismi açık olarak yayımlanmıştır. Haberde yer alan ifadeler şöyledir:

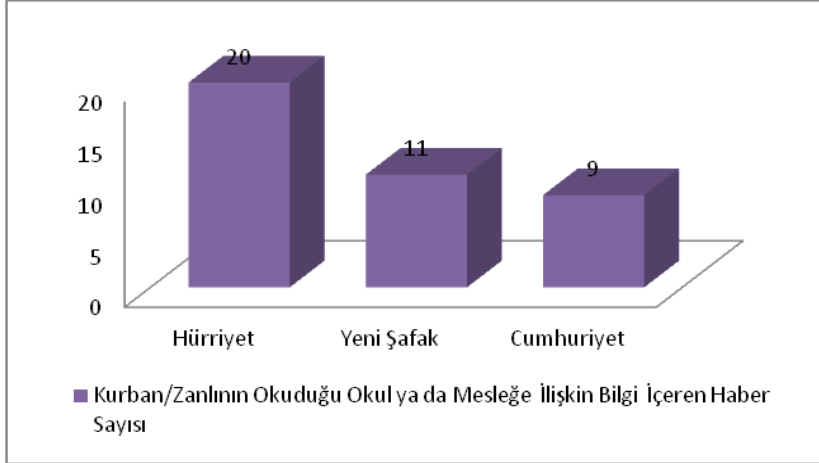
"Kamuoyunda infiale yol açan cinayetin ardından 3 yaşındaki oğlu ile yakınlarının yanına sığınan Neslihan Altındöken, kendisine telefonla ulaşan DHA muhabiriyle panik içinde konuşurken önce, 'Benim telefonumu nasıl, nereden buldunuz?' diye de tepki gösterdi. Olayın şokunu yaşayan bir çocuk annesi genç kadın, Suphi Altındöken ile ortaokulda bir süre arkadaşlık ettiğini, 5 yıl önce de evlendiğini belirtti."

Haber içeriğinde de görüldüğü gibi genç kadın kendisini arayan gazetecilerle panik halinde konuşmuştur. Genç kadının yaşadığı şok sonrası gazetecilere verdiği demecin haberleştirilmesi, eşin ve çocuğun bundan sonraki yaşamları üzerinde etki yaratma potansiyeline sahiptir.

17.02.2015 tarihinde Hürriyet'te yayımlanan "*Özgecan'ın katil zanlısının amcası: Soyadımızı değiştirmeyi düşünüyoruz*" başlıklı haber de zanlının yakınlarına ilişkin bilgilerin açıkça yayımlanması etik ihlaline bir örnek teşkil etmektedir. Haberde "*Mersin'in Tarsus İlçesi'nde öldürülen Özgecan Aslan'ın katil zanlısı Ahmet Suphi Altındöken'in amcası Behzat Altındöken soyadlarını değiştirmeyi düşündüklerini söyledi*" ifadesi haber içeriğindeki çelişkiyi ortaya koymaktadır. Gazete amcanın fotoğrafını yayımlamasa da ismini açıkça yazarak zanlı yakınını afişe etmekte, ancak bunu yaparken bizzat bu konuda zanlı yakınının yaşadığı sıkıntıyı da haberleştirmektedir. Haberin başında amcanın ismini açık olarak yazan gazete, haberin ilerleyen cümlelerinde ise amcanın ismini kodlayarak vermiştir.

İncelenen gazeteler değerlendirildiğinde kurban/zanlının yakınlarına ilişkin en fazla etik ihlali yapan gazeteler haber oranlarına göre sırasıyla Yeni Şafak (haberlerinin yüzde 23,5'i), Hürriyet (haberlerinin yüzde 9'u), Cumhuriyet'tir (haberlerinin yüzde 6,4'ü).

Kurban/zanlının okuduğu okul/mesleğine ilişkin bilgilerin kullanımı:

Şekil 9.Zanlı/kurbanın okuduğu okul ya da mesleğe ilişkin bilgi içeren haberlerin gazetelere dağılımı

İncelenen toplam 327 haberden 40'ında (yüzde 12) zanlı/kurbanının okuduğu okul ya da mesleğe ilişkin bilgi verildiği görülmüştür. Hürriyet haberlerinin 20'sinde (yüzde 12) Yeni Şafak 11'inde (yüzde 16) ve Cumhuriyet 9'unda (yüzde 9,6) kurban/zanlının okuduğu okul ya da mesleğine ilişkin bilgilere yer vermiştir. Tecavüz haberlerinde kurban/zanlının okuduğu okul ya da çalıştığı işyerine ilişkin bilgilerin paylaşılması gerekmektedir. Böylesi bir paylaşımın, kurbanın deşifre olmasını kolaylaştırabileceği dikkate alınmalıdır. Diğer taraftan kurbanın hayatta olması durumunda haberde adı geçen okul/işyerindeki tüm kadınlara yönelik "tecavüze uğrayanın kimliğini bulmaya yönelik" bir deşifre etme çabası başlayabileceği ve kurbanın ikinci kez mağdur edilebileceği dikkate alınmalıdır.

Örneğin, Yeni Şafak gazetesinde yer alan 15.02.2015 tarihli "*Özgecan'dan geriye bu görüntüler kaldı*" başlıklı haberde de kurbanın okuluna ilişkin şu bilgilere yer verilmiştir: "*Mersin'in Tarsus ilçesinde hunharca cinayete kurban giden Çağ Üniversitesi Psikoloji Bölümü öğrencisi 20 yaşındaki Özgecan Aslan'dan geriye izleyenlerin yüreğini burkan bu görüntüler kaldı.*"

Cumhuriyet gazetesi de 13.02.2015 tarihli "*Vahşet... Üniversiteli kız yakılarak öldürüldü*" başlıklı haberinde "*Çağ Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Psikoloji Bölümü 1'inci sınıf öğrencisi Özgecan Aslan*" ifadesine yer vermiştir. Gazetelerde Özgecan'ın arkadaşlarının, ailesinin görüntü ve fotoğrafları açık

olarak bulunmaktadır. Saldırıya uğrayan genç kızın hayatını kaybetmesi nedeniyle isminin açık olması kabul edilebilir bir durum olarak görünürken, kurbanın okul ve arkadaşlarına ilişkin bilgilerin verilmesi kanımızca gerekli değildir. Okul isminin zikredilmesi, aynı okulda okuyan genç kızlara yönelik sorunu ortadan kaldırmamaktadır ve gerekli değildir. Bu nedenle tecavüz vakalarında kurbanın okul/işyeri bilgilerinin haberde aktarılmaması etik açıdan daha doğru bir yaklaşımdır.

Etik ilkeler gereği dikkat edilmesi gereken bir başka tutum, suçu henüz kesinleşmemiş zanlının kimliğini saklamaya özen gösterilmesidir. Etik habercilik açısından zanlıya ait bilgiler verilirken, onunla aynı işyerinde çalışan/aynı okulda okuyan diğer erkekleri de olumsuz etkileyebilecek bir durum yaratmamaya özen gösterilmesidir. Zanlının mesleğinin/işyerinin haberde sürekli olarak belirtilmesi, bir meslek grubuna yönelik olumsuz bir algı oluşturabileceği gibi, zanlının çalışma arkadaşlarının zan altında kalması gibi bir sonucu da doğurabilmektedir. Özgecan cinayeti ile ilgili haberlerde zanlının minibüs şoförü olduğu bilgisinin sıklıkla ve çalıştığı minibüs hattına dair bilgilerin de zaman zaman verildiği görülmüştür. Böylesi bir durumda aynı hatta çalışan diğer minibüs şoförlerinin de tecavüz zanlısı olarak görülebileceği, toplum tepkisiyle karşılaşabileceği ve bir meslek grubunun belirli bir suçla özdeşleştirilmesinin yolunun açılacağı dikkate alınmalıdır.

Örneğin Yeni Şafak gazetesindeki 17.02.2015 tarihli, "*Minibüs şoförlüğü herkesin işi değil*" başlıklı haberde minibüs şoförlüğü mesleğinin nitelikleri tartışılmakta ve şöyle denilmektedir: "*Üniversite öğrencisi Özgecan Aslan'ın öldürülmesi, minibüs şoförlüğü yapan kişilerin taşınması gereken nitelikleri de gündeme getirdi. Minibüs şoförü için hazırlanan ulusal meslek standardı, bu mesleği yapacaklarda birçok bilgi, beceri ve vasfın aranması gerekliliğini ortaya koyuyor.*"

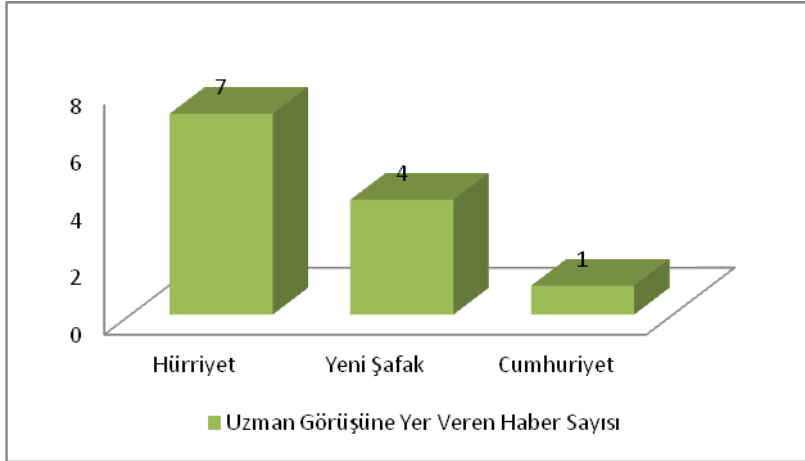
Gazetede 17.02.2015 tarihli "*Özgecan'ın katiliyle ilgili bir şok daha*" başlıklı bir başka haber ise, zanlının çalıştığı minibüs hattındaki tüm şoförleri zan altında göstermesi bakımından etik açıdan sorunludur. Haberde şu ifadeler yer almaktadır:

"Mersin-Adana çevre yolunda kullanılan TOK minibüslerinde daha önce de birçok kez yolcuların ve şoförlerin tacizine uğradıklarını anlatan öğrenciler, 'Biz o zaman gerektiği kadar sesimizi çıkarsaydık belki bugün Özgecan yaşıyor olurdu' dedi. Öğrencilerden A.G, Özgecan'ın katil zanlısı şoförün daha önce kendisini de taciz ettiğini söyledi."

Gazetenin yukarıdaki haberi göz önünde bulundurulduğunda, minibüs hattına ilişkin bilgileri ayrıntılı olarak haberde belirtmesinin iki ucu keskin bıçak gibi iki boyutu vardır. Birincisi, bir kamu gözcüsü olarak sorunlu bir durum hakkında kamuoyunu ve yetkili makamları bilgilendirmektedir, çünkü o minibüs hattında tacize uğradığını iddia eden başka genç kızlar da vardır ve bununla ilgili bir soruşturmanın açılmasına vesile olabilir. Ancak öte yandan haberde bahsedilen iddiaların henüz kanıtlanmamış olması, o minibüs hattında çalışan

tüm şoförleri zan altında bırakmaktadır. Bu nedenle kanımızca ideal tutum, gazetenin bu iddiaların takipçisi olması, yetkili makamları bilgilendirmesi ve iddialar kanıtlanana kadar o minibüs hattında çalışan diğer şoförleri zan altında bırakacak ifadelerden haberlerde kaçınmasıdır. Sonuç olarak gazetelerin kurban/zanlının okulu/mesleğine ilişkin bilgilerin yayımlanması konusunda etik ilkeleri ihlal ettikleri tespit edilmiştir. Buna göre en fazla etik ihlal haber oranlarına göre sırasıyla Yeni Şafak (yüzde 16), Hürriyet (yüzde 12) ve Cumhuriyet (yüzde 9,6) tarafından gerçekleştirilmiştir.

Uzman görüşüne yer verilmesi:

Şekil 10.Uzman görüşüne yer veren haberlerin gazetelere dağılımı

Tecavüz haberlerinde kurbanların psikolojik ve hukuki danışmanlık alabilecekleri merkezlerin adres ve bilgilerinin verilmesi önemli bir toplumsal sorumluluktur. Bununla birlikte suçun cezasına ilişkin hukukçu görüşüne, tecavüz kurbanının alabileceği destekler ve ailesi ve çevresi tarafından kurbanı nasıl yaklaşılması gerektiğiyle ilgili destekleyici psikiyatrist/psikolog görüşüne yer verilmesi önerilmektedir. Tecavüz suçuna ilişkin cezaların haberde yer alması, eyleme yönelik caydırıcı bir nitelik taşıyabileceği gibi, nereye nasıl başvuracağını bilmeyen tecavüz kurbanları için de yol gösterici olabilecektir. Ancak bu konudaki önemli bir husus, uzman görüşünün verilip verilmemesinin yanında, bu görüşün mağdurlar için yardımcı hizmetlerin ve başvuru olanaklarının neler olduğunu içermesi, hukuki süreçlere ilişkin bilgiler vermesidir. Uzman görüşünün, zanlının eylemi neden işlemiş olabileceğine dair tahminlerden ziyade kurbanı destek olabilecek, yakınlarına ve kurbanın kendisine yönelik öneriler kapsamında doğru bir bağlamda sunulması büyük önem arz etmektedir. Aksi takdirde uzman görüşü yoluyla tecavüze gerekçe üretmek kaçınılmaz olacaktır.

İncelenen gazeteler ele alındığında, tecavüz haberlerinde uzman görüşüne çok az yer verildiği görülmektedir. Toplam 327 haberden sadece 12'sinde (yüzde 3,7) uzman görüşüne yer verildiği görülmüştür. Buna göre

Hürriyet haberlerinin 7'si (yüzde 4,2), Yeni Şafak 4'ü (yüzde 5,9) ve Cumhuriyet 1'inde (yüzde 1) uzman görüşüne yer vermiştir.

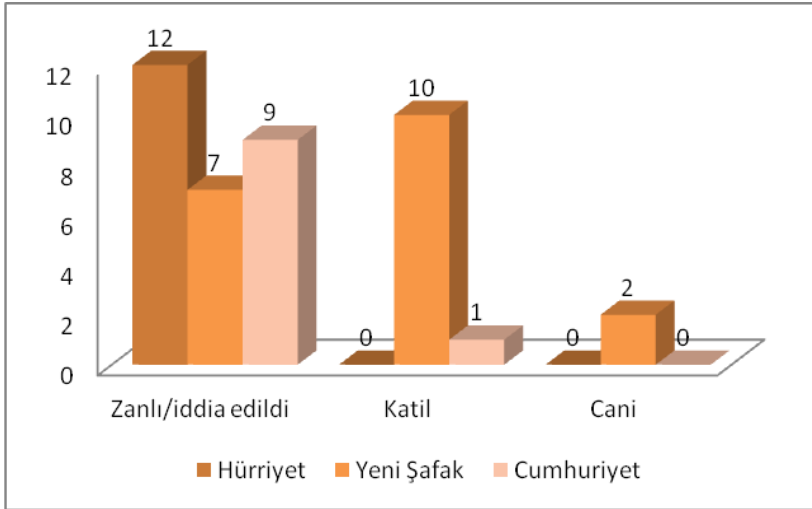
Örneğin Yeni Şafak gazetesinde 16.02.2015 tarihinde yayımlanan "Özgecan Aslan'ın katillerine ne ceza verildi? İşte katillerin alacağı ceza" başlıklı haberde zanlının alacağı cezaya ilişkin bir hukuk profesörünün görüşüne başvurulmuştur. Cumhuriyet'in 17.02.2012 tarihli haber de uzman görüşü içeren az sayıdaki habere örnektir.

Haberde şöyle denilmektedir:

"Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi Psikoloji bölümü öğretim üyesi Doç. Dr. Ercan Özmen, şiddetin sosyolojik, kültürel ve toplumsal nedenlerin yanı sıra çocuğun yetiştiği aile ortamında var olan ilişkilerden beslendiğini söyledi. ...Tacize uğrayan kadınların çoğunlukla travmatize olduklarını ve kendilerini suçlayıp depresyona girdiklerini belirten Özmen, 'Yapılması gereken kadınların seslerini yükseltmeleri' dedi."

Zanlı/iddia edildi ifadelerinin uygun kullanımı:

Habercilik etiği bakımından adli bir vakada bir kişinin suçluluğu ispatlanıncaya kadar masumiyet karinesini koruyan ifadelerle nitelendirilmesi gerekmektedir. Tecavüz/ şiddet haberlerinde suç sabitleşinceye kadar haber içeriğinde zanlılardan "katil zanlısı", "tecavüz zanlısı", "tecavüz ettiği iddia edilen" "cinayeti işlediği iddia edilen" gibi ifadelerle söz edilmelidir. Zanlılara ilişkin "katil", "tecavüzcü" gibi ifadelere ise haberde yer verilmemelidir.

Şekil 11. Zanlı/iddia edildi/şüpheli gibi sorumlu ifadelerle yer veren haberler ile etik ilkelere uygun olmayan ifadeler içeren haberlerin gazetelere dağılımı

İncelenen haberlerde gazetelerin genel olarak zanlıları nitelemek için kullandığı ifadelerde etik kurallara uydukları görülmüştür. 327 toplam haberden 11'inde (yüzde 3,4) "katil" ve 2'sinde (yüzde 0,6) "cani" ifadeleri kullanılmıştır.

Özgecan'ın katilinin eşi konuştu: "Bizi de ölümlle tehdit etti"

Özgecan'ın vahşice öldürülmesi Türkiye'yi ayağa kaldırdı. Özgecan'ın katilinin eşi konuştu. Evlendigiine pişman olan, evlendigi guine lanet okuyan ve en ağır cezaya çarptırılmasını istediğini belirtti. Özgecan'ın katilinin eşi bizi de ölümlle tehdit etti dedi.

haber | 17 Şubat 2015, 11:04
İzlenimler • Gözetim • Yorumlar

BU HABERLER İLGİNİZİ ÇEKEBİLİR

Akalk telefon kullananları kitleyeyen t...

Özgecan'ın vahşi bir şekilde öldürülmesi Türkiye'yi ayağa kaldırdı. Özgecan'ın öldürülmesi ile yeni

Özgecan'ın katilini bekleyen mutlak son!

Özgecan Aslan vahşice katledildi. Peki ona bu canilığı yapan katilin sonu ne olacak? Türkiye tecavüzçülerin idam ve hadim edilmesini tartışsa da Özgecan'ın katilini bekleyen son belli. Hukuktaki en ağır ceza, ajırıştırılmış müebbet. Katil, hiç bir afftan yararlanamayacak. Fakat, mahkeme iyi hal indirimi verebilir. Çünkü geçmişte yaşanmış örnekler var.

haber | 18 Şubat 2015, 9:14
İzlenimler • Gözetim • Yorumlar

Answer for a chance to win a Green Card to the USA
Who is the US President?

BU HABERLER İLGİNİZİ ÇEKEBİLİR

Yeni Şafak, 17.02.2015

Yeni Şafak, 18.02.2015

Gazetelerin haberlerinde masumiyet karinesine özen gösterip göstermediğini incelemek için yapılan araştırmada, Cumhuriyet Gazetesinin olayın başlangıcında zanlı ve iddia edildi ifadelerini kullandığı görülmüştür. Gazetede zanlıları tanımlamak için 2 defa şüpheli, 7 defa zanlı ve 1 defa katil kelimelerini kullanmıştır. Katil sözcüğü, failin yakalanıp, suçunu itiraf etmesinden sonraki bir zaman dilimine rastlamaktadır. Yeni Şafak gazetesinde ise 7 kez zanlı, 10 kez katil ve 2 kez canı ifadelerinin kullanıldığı görülmüştür. İncelenen haberlerde Hürriyet gazetesinin ise sadece 12 haberde zanlılardan söz ettiği ve bu haberlerin tamamında "zanlı" ifadesini kullandığı görülmüştür. Bu anlamda bir etik ihlal yapılmadığı tespit edilmiştir. Bu durumda, zanlının nitelendirilmesi konusunda etik kurallara en uygun davranan gazetenin Hürriyet olduğu görülmüştür.

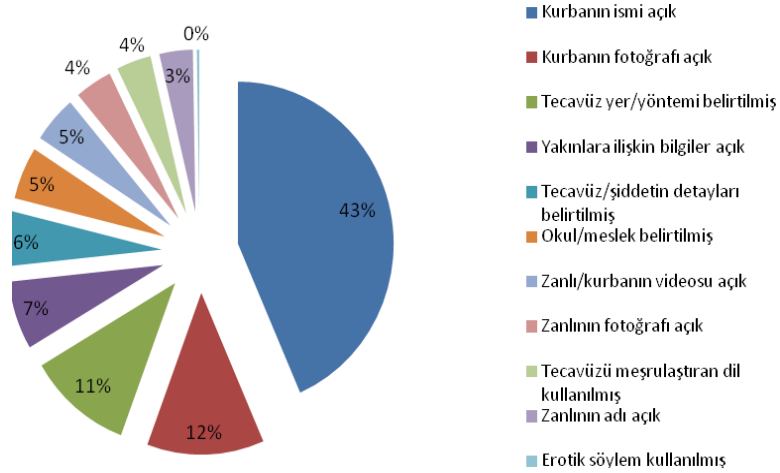
Sonuç

Türkiye'de yayımlanan ulusal gazetelerin tecavüz/kadına yönelik diğer cinsel şiddet vakalarını haberleştirme tutumlarını değerlendirmeyi ve bu bağlamda etik sorunları tespit etmeyi amaçlayan bu çalışmada, Özgecan Aslan cinayeti ve aynı dönemde gerçekleşen diğer taciz/tecavüz vakalarının haberleştirilme pratikleri incelenmiştir. Çalışmada, 13 – 19 Şubat 2015 tarihleri arasında farklı sahiplik yapıları ve farklı yayın politikaları olan Hürriyet, Cumhuriyet ve Yeni Şafak gazetelerinin web sayfalarında yer alan konuya ilişkin 327 haber içerik analizi yöntemi ile incelenmiştir. İncelenen gazete haberlerindeki etik ihlaller, araştırmanın bulgularında ayrıntılı bir şekilde örneklerle ortaya konmuştur. Seçilen örneklem bağlamında Türkiye'de yayımlanan ulusal gazetelerin tecavüz / cinsel şiddet olaylarını haberleştirmelerine ilişkin değerlendirmeleri içeren çalışmadan çıkan sonuçları şöyle sıralamak mümkündür:

Çalışmanın birinci sonucu, araştırma kapsamındaki gazetelerin kadına yönelik tecavüz/cinsel şiddet vakalarını haberleştirme eğiliminin yüksek olduğunun görülmesidir. Bir haftalık süreçte konuya ilişkin 327 haberin çıkmış olması bu ilgiyi göstermektedir. Haberleştirmede kamuoyunun ilgisi ve tepkisini çeken cinsel şiddet olaylarının, aynı türdeki diğer olaylara göre daha fazla haberleştirildiği görülmüştür. İncelenen dönemdeki toplam 327 haberin % 95,4'ü Özgecan Aslan cinayetine, % 4,6'sı ise diğer taciz/tecavüz olaylarına ilişkindir. En yüksek oranda haberi Hürriyet (% 50,8) yaparken, ikinci sırada Cumhuriyet (% 28,4), üçüncü sırada Yeni Şafak (% 20,8) yer almıştır. Haber sayılarına bakıldığında her üç gazetenin de özellikle Özgecan Aslan'a yönelik şiddeti önemseydiğini ve haberleştirdiğini söylemek mümkündür. Araştırmanın bulguları kısmında yer alan örneklerden de görüleceği üzere, her üç gazete de haberin taraflarını konumlandırırken mağdurun lehine bir dil ve söylem kullanmıştır. Bu durumun, Özgecan cinayetine toplumun tüm kesimlerinden, her ideolojik görüşten insanın karşı çıkmasından, tüm siyasi partilerin Özgecan'ı sahiplenmesinden, Özgecan'ın üniversite öğrencisi bir genç kız olmasından, sanatçıların / köşe yazılarının tepkilerini dile getirmelerinden, özetle yoğun kamuoyu tepkisinden kaynaklandığı düşünülmektedir. Özgecan Aslan örneğinde gazeteler genç kızın mağduriyetine dikkat çeken bir yayın politikası sergilemiştir, ancak aynı dönemdeki diğer tecavüz haberlerinde kurban kadının giyim tarzından, mesleğinden, sosyal statüsünden kaynaklanan sebeplerle basının cinsel şiddete uğrayan kadın için yaftalayıcı, tecavüzün tetikleyicisi bir dil kullandığı saptanmıştır.

Gazetelerin örnekleme oluşturan olaylardaki cinsel şiddeti tepkisel bir yaklaşımla ele aldığı ve mağdurun lehine bir yaklaşıma sahip olduğu haber içeriklerinin incelenmesinden ortaya çıkan temalarda da görülmektedir. Tüm gazetelerdeki toplam haberlerden yüzde 42,2'sinin toplumun tecavüz/cinsel şiddete yönelik tepkisini konu alan haberlerden oluşması, bu konudaki toplum tepkisini göstermesi bakımından önemli bir veridir.

Araştırma, tecavüz haberlerindeki etik ihlalleri belirleyerek tecavüzün nasıl sunulduğunu ortaya koymayı amaçlamaktadır. Bu nedenle, Türkiye ulusal basınında tecavüzün haberleştirilmesinde, etik ilkelere uyulup uyulmadığını ölçmeyi amaçlayan 9 kriter belirlenmiş ve haberler bu bağlamda değerlendirilmiştir. Şekil 12 belirlenen kriterlerin tüm gazeteler ve tüm haberler bağlamında genel bir değerlendirmesini yansıtmaktadır.

Şekil 12. İncelenen gazetelerin tecavüzün haberleştirmesinde en fazla gerçekleştirdiği etik ihlaller ve yüzdeleri

Yukarıda da görüleceği gibi araştırma kapsamında ele alınan ulusal gazeteler cinsel şiddetin haberleştirilmesinde çok sayıda etik ihlal gerçekleştirmiştir. 327 habere uygulanan içerik analizi sonucu, en fazla ihlalin tecavüz kurbanının isminin açık olarak yazılması konusunda gerçekleştiğini söylemek mümkündür. Şekil 12'den de görüleceği üzere bunu sırasıyla kurbanın fotoğrafının açık olarak yayımlanması, tecavüz yeri ve yönteminin haberde aktarılması, kurban ve zanlının yakınlarına ilişkin bilgilerin yayımlanması, tecavüz ve şiddetin detaylarının haberde açıkça vurgulanması, zanlı ve kurbanın okuduğu okul ya da mesleğine ilişkin bilgilerin duyurulması, kurban ve zanlının videosunun/fotoğrafının açık olarak yayımlanması, haberde tecavüzü meşrulaştırıcı ifadelerle yer verilmesi, zanlının adının açık kullanılması izlemektedir. Gazeteler tecavüz haberlerinde erotik dil kullanımı konusunda ise duyarlı davranmış ve haberlerin sadece yüzde 0,6'sında söz konusu etik ihlale rastlanmıştır. Belirlenen kriterler bağlamında haberlerin değerlendirilmesinden oluşan araştırmadan çıkan diğer sonuçlar şunlardır:

En yoğun etik ihlal yapılan konu kurbanın isminin ve fotoğrafının açık olarak kullanılmasıdır. Toplam haber sayısının yüzde 99'unda kurbanın ismi, yüzde 27,8'inde ise fotoğrafı açık olarak yayımlanmıştır. Buna karşın haberlerin yüzde 7,95'inde zanlının ismi, yüzde 8,8'inde zanlının fotoğrafı açık olarak yer almıştır. Konuya ilişkin gazetelerin tutumları ele alındığında anlamlı bir farka rastlanamamıştır. Her üç gazete de özellikle Özgecan Aslan haberlerinin tümünde kurbanın ismini ve fotoğrafını açık olarak yayımlamıştır. Dikkat çekici olan bir başka unsur ise üç gazetede de Özgecan'ın masumiyetine vurgu yapan fotoğrafların seçilmiş olmasıdır. Gazeteler, Özgecan cinayetinde şiddete tepki gösteren bir duruşu sergilemekle birlikte, kurbanın masumiyetine dikkat çekerek

haberi daha ilgi çekici hale getirmiştir. Gazetelerin zanlının ismi ve fotoğrafının açık/kapalı kullanılması konusunda ise tutarsız bir politika izledikleri görülmüştür. Her üç gazete de bazı haberlerde zanlıların ismini ve fotoğrafını açık, bazılarında ise kapalı olarak yayımlamıştır. Bu da gazetelerin kendi içlerinde dahi ortak etik değerlerle hareket etmediklerine ve konuya ilişkin bir kafa karışıklığı yaşandığına işaret etmektedir. Gazetelerin incelenen dönemde kurban ve zanlıya ilişkin bilgileri yayımlama konusunda da etik ilkelere uymadıkları görülmüştür. İdeal durum, kurbanın hayatta olduğu durumlarda tecavüzün haberleştirilmemesi ya da kamuoyunu uyarıcı niteliği varsa kurbanın ismi (ön harfleri kodlanarak) ve fotoğrafı hiçbir şekilde kullanılmadan haberin sunulmasıdır. Böylesi bir yaklaşım mağdurun korunması ve saldırıya uğrayan diğer kadınların afişe olma endişesiyle ilgili mercilere başvurmaktan çekinmesini önlemek için büyük önem taşımaktadır.

Çalışmanın bir diğer sonucu olarak tecavüz yeri ve yönteminin haberlerde ayrıntılı bir şekilde verilerek başka bir etik ihlalin daha yapıldığını ve gazetelerin bu konudaki tutumunun benzer olduğunu söylemek mümkündür. Üç gazetede toplam 327 haberin yüzde 25'inde olay yeri, yüzde 24,4'ünde ise tecavüz / şiddet yönteminin açıkça belirtildiği görülmüştür. Bu konuda en fazla etik ihlal yapan gazetenin Yeni Şafak, en az etik ihlal yapan gazetenin ise Hürriyet olduğu tespit edilmiştir. Cumhuriyet ikinci sıradadır. Kamuoyunu uyarıcı nitelik taşımadığı takdirde, örnek ve yol gösterici olabileceği gerekçesiyle tecavüz/şiddete ilişkin yer/yöntem bilgileri haberde yer almamalıdır. Kanımızca olay yeri ya da yöneme ilişkin detayların kullanılması, okur için uyarıcı bir nitelik taşımıyorsa tercih edilmemelidir.

Kurban ve zanlının yakınlarına ilişkin bilgilerin her üç gazetede de açık bir şekilde verilerek etik açıdan doğru bir tutum sergilenmesi de dikkat çekici bir başka bulgudur. Gazeteler incelendiğinde; toplam 327 haberin yüzde 15,6'sında kurban/zanlı yakınlarına ilişkin bilgilerin açık olarak verildiği görülmüştür. Kurban/zanlı yakınlarına ilişkin bilgilerin yayımlanması konusunda en fazla etik ihlali yapan gazete Yeni Şafak'tır. Bunu sırasıyla Hürriyet ve Cumhuriyet izlemiştir. Gazetelerin özellikle zanlıların annesi, eşi ve amcasıyla yapılmış röportajlara ilişkin yayınları, etik açıdan sorunlu bulunmuştur. Söz konusu haberlerde zanlı yakınlarının ismi ve fotoğrafları da açık olarak yayımlanmıştır. Kanımızca kurban/zanlı yakınlarına ilişkin bilgi ve fotoğrafların yayımlanması söz konusu kişilerin sonraki yaşamlarında etki bırakma potansiyeline sahiptir. Zanlının yakınlarına, annesine, eşine, çocuklarına yönelik toplum tepkisi de dikkate alınarak bu konuda daha duyarlı bir yayıncılık gerçekleştirilmesi gerekmektedir.

Araştırmada ortaya çıkan bir diğer sonuç, zanlının ifadelerinin aynen aktarılması suretiyle cinsel şiddetin tüm detaylarının haberlerde yer alması ve böylece başka bir etik olmayan habercilik pratiğinin ortaya çıktığının görülmesidir. Toplam 327 haberin yüzde 12,5'inde şiddetin detaylarının etik olmayan biçimde ayrıntılarıyla sunulduğu tespit edilmiştir. Söz konusu haberlerde tecavüz/şiddet/cinayet anı dakika dakika tasvir edilmektedir. Gazeteler, üçü de şiddetin detaylarının aktarılması konusunda benzer tutumları sergilemişlerdir. Üç

gazetede de özellikle katil zanlılarının ifadelerinin yer aldığı haberler ciddi anlamda sorunlu bulunmuştur. Şiddetin detaylarının haberlerde ayrıntılı bir şekilde yer alması, suç eylemine ilişkin yol gösterici bir nitelik taşıyabileceği gibi, bu detayların haberleştirilmesinin tecavüz kurbanının psikolojisi üzerinde ve sonraki yaşamında yaratabileceği olumsuzluklar da dikkate alınmalıdır. Diğer taraftan şiddete ilişkin detayların tüm çıplaklığıyla yayımlanmasının, toplumda şiddetin kanıksanmasına, sıradanlaşmasına da yol açabileceği unutulmamalıdır.

Etik kurallara uygunluk bakımından belirlenen kriterlerden kurban/zanlının okuduğu okul/mesleğine ilişkin bilgilerin kullanımı konusunda da gazeteler ideal bir tutum sergilememiştir. 327 haberin yüzde 12'sinde zanlı/kurbanının okuduğu okul ya da mesleğe ilişkin bilgi verildiği görülmüştür. Söz konusu etik ihlali en fazla yapan gazete Yeni Şafak'ken, bunu Hürriyet ve Cumhuriyet takip etmiştir. Kanımızca tecavüz haberlerinde kurban/zanlının okuduğu okul ya da çalıştığı işyerine ilişkin bilgilerin paylaşılması çeşitli sakıncalar yaratmaktadır. Böylesi bir paylaşım, kurbanın deşifre olmasına neden olabileceği gibi, aynı okulda okuyan/aynı işyerinde çalışan kadınların "tecavüz kurbanı" olarak algılanmasına da yol açabilecektir. Aynı şekilde kurbanın mesleğinin belirtilmesi, tecavüzün meşrulaştırılması amacıyla da kullanılabilir. Kurbanın mesleğinin toplum tarafından "saygın" olarak algılanmaması, tecavüze/şiddete bir gerekçe üretilmesine neden olabilecektir. Etik ilkeler gereği dikkat edilmesi gereken bir başka tutum, suçu henüz kesinleşmemiş zanlının kimliğini saklamaya özen gösterilmesidir. Zanlının mesleğinin/işyerinin haberde sürekli olarak belirtilmesi, bir meslek grubuna yönelik olumsuz bir algı oluşturabileceği gibi, zanlının çalışma arkadaşlarının zan altında kalması gibi bir sonucu da doğurabilmektedir. Özgecan cinayeti ile ilgili haberlerde zanlının minibüs şoförü olduğu bilgisinin sıklıkla ve çalıştığı minibüs hattına dair bilgilerin de zaman zaman verildiği görülmüştür. Böylesi bir durumda aynı hatta çalışan diğer minibüs şoförlerinin de tecavüz zanlısı olarak görülebileceği, toplum tepkisiyle karşılaşabileceği ve bir meslek grubunun belirli bir suçla özdeşleştirilmesinin yolunun açılacağı dikkate alınmalıdır.

Tecavüzün meşrulaştırılması/ haklı gösterilmesi ise tecavüz haberlerinin sunumunda en önemli sorunlardan biridir. Bu çalışmada haberlerde tecavüzün meşrulaştırılması iki başlık altında incelenmiştir. Bunlardan ilki zanlının psikiyatrik rahatsızlığına vurgu yapılarak, kıskançlık ya da aşk, kara sevda gibi gerekçeler üretilerek, bir başka ifadeyle zanlının insanlı ya da zayıf gösterilerek tecavüz eyleminin meşrulaştırılmasıdır. İkincisi ise mağduru suçlu gösteren ifadeler yoluyla (kadının daha önceki cinsel yaşamına yapılan vurgu, kurbanın giyimi, alkol alması, sokakta bulunduğu saat, kurbanın karşı tarafı tahrik ettiği söylemi vb.) tecavüzün meşrulaştırılmasıdır. İncelenen gazetelerde haberlerin yüzde 8,2'sinde tecavüz/tacizi meşrulaştırıcı ifadelere rastlanmıştır. Gazeteler tek tek ele alındığında en fazla meşrulaştırıcı haberin Hürriyet'te, sonra Yeni Şafak'ta, sonra Cumhuriyet'te olduğu görülmüştür. Söz konusu gazetelerde tecavüzün meşrulaştırıldığı söylemlere en fazla zanlıların savcılıktaki ifadelerine ilişkin haberler, Özgecan Aslan cinayeti zanlısının annesiyle yapılan röportaj, şarkıcı Nihat Doğan'ın Özgecan cinayetiyle ilgili attığı tweete ilişkin haberler ile Özgecan

cinayetiyle aynı dönemde haberleştirilen "Fanteziye gittim tecavüze uğradım" başlıklı bir başka tecavüz haberinde rastlanmıştır. Söz konusu haberlerde tecavüzü meşrulaştıran ifadeler yer verilmesi, kadına yönelik tecavüz ve şiddet gerçeğini toplumsal bir sorun olmaktan çıkarmakta ve kadının hatası ya da sorunlu bir bireyin anlık bir hezeyanı gibi sunmakta, bir başka ifadeyle hafifletmektedir. Bu nedenle haberlerde olayın sorumluluğunu kurbanı yükleyen, şiddet/tecavüze gerekçe üreten ya da zanlıyı mağdur/zayıf gösteren söylemlerden kaçınılmalıdır.

Tecavüzün erotik bir dille sunulmaması konusunda ise gazetelerin etik ilkelere uygun davrandıkları tespit edilmiştir. Tecavüz haberinde erotik ifadeler yer veren haber sayısı yüzde 0,6'ı bulunmuş ve bu haberler Hürriyet gazetesinde yayımlanmıştır. Söz konusu iki haber Özgecan Aslan cinayeti dışındaki iki farklı tecavüz haberine ilişkindir ve bu haberlerde tecavüz anı, tecavüzün ne kadar sürede ve nasıl gerçekleştiğine ilişkin bilgilerin aktarılması sorunlu görülmüştür. Haberlerde tecavüz anının detaylarıyla aktarılması ve adeta okurun gözünde canlandırılması etik açıdan sorunludur. Etik bir habercilik için tecavüzün bir şiddet haberi olarak ele alınması ve haberde erotik ifadeler yer verilmemesi gerekmektedir.

Araştırmada cinsel şiddet vakalarının haberleştirilmesinde gazetelerin zaman zaman uzman görüşüne yer verdikleri görülmüştür. 327 haberin sadece yüzde 3,7'sinde uzman görüşü bulunmaktadır. Her üç gazete de uzman görüşü kullanmıştır. Hukukçu, akademisyen ve psikiyatrist görüşlerinin kurbanlara yol gösterecek biçimde haberde yer alması uygun bir habercilik tutumudur. Tecavüz haberlerinde kurbanların psikolojik ve hukuki danışmanlık alabilecekleri merkezlerin adres ve bilgileri ile uzman görüşüne yer verilmesi, şiddete maruz kalan kadınlara yol gösterici olması bakımından önerilmektedir.

Cinsel şiddet olaylarının haberleştirilmesindeki önemli sorunlardan biri, haberin taraflarının sonraki hayatları olumsuz etkilenecek şekilde haberin öyküleştirmesidir. Burada mağdur kadar, zanlının durumu da önemlidir ve suçu sabitletinceye kadar zanlı ile ilgili kullanılan sıfatlar önem taşımaktadır. Oysa ki adli vakaların haberleştirilmesinde zanlının, suçluluğu ispatlanıncaya kadar masumiyet karinesini koruyan ifadelerle nitelendirilmesi gerekmektedir. Bu nedenle tecavüz/ şiddet haberlerinde "katil zanlısı", "tecavüz zanlısı", "tecavüz ettiği iddia edilen" gibi ifadeler kullanılması gerekmektedir. Gazeteler 327 toplam haberden yüzde 96'sında söz konusu etik ilkeye uygun yayın gerçekleştirirken, uygun olmayan türde ifadelerin kullanıldığı haberlerin oranı yüzde 4 bulunmuştur. Hürriyet tüm haberlerinde "zanlı" ifadesini kullanırken, Cumhuriyet ve Yeni Şafak söz konusu ilkeyi zaman zaman ihlal etmiştir. Yeni Şafak haberlerinde 10 kez "katil" ve 2 kez "cani", Cumhuriyet ise bir kez "katil" kelimesini kullanmıştır. Bu durumda, zanlının nitelendirilmesi konusunda etik kurallara en uygun davranan gazetenin Hürriyet olduğu görülmüştür.

Çalışmanın önemli sonuçlarından biri de, farklı sahiplik yapıları olan, toplumdaki farklı ideolojilere mensup kişilerin okuduğu gazeteler araştırma

kapsamına dahil edilmesine rağmen, ele alınan tecavüz olaylarının temsilinde gazeteler arasında anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır. İktidar/muhalefet gibi tüm siyasi odaklar ve toplumun tüm kesimleri tarafından ortak bir tepkiyle karşılanan Özgecan Aslan cinayetini odak alan çalışmada, ideolojik olarak farklı medya gruplarını temsil eden gazetelerin tecavüzün haberleştirilmesinde benzer etik ihlaller gerçekleştirdikleri görülmüştür. Bu nedenle bundan sonraki çalışmalarda farklı tecavüz vakalarının medyada temsilinin araştırılarak, sonuçların bu çalışmadan elde edilen bulgularla karşılaştırılmasının literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Genel bir değerlendirme yapıldığında, araştırma kapsamında ele alınan gazetelerde tecavüz haberlerinin sunumunda çok sayıda etik ihlal yapıldığı ve tecavüz/cinayet detaylarının açık seçik, ölçsüz ve hiçbir denetime tabi tutulmadan aktarılması bakımından 'şiddetin pornografik bir üslupla' sunulduğu tespit edilmiştir. Medyanın tecavüz vakalarını haberleştirmede etik ilkelere uymaması, toplumsal bir cinsiyet ayrımcılığının, cinsiyetçi bir söylemin, cinsiyetçi politikaların ortaya çıkması, kadına yönelik tecavüz ve şiddetin gerçek nedenlerinin toplumda anlaşılabilmesi ve kadınların suçlanma ya da deşifre olma korkusuyla adli makamlara gidememesi gibi sonuçlara yol açmaktadır.

Bu çalışmayla birlikte ortaya konan tecavüz haberlerindeki sorunlu kadın temsili, literatürde kadının medyada temsiline ilişkin yapılan diğer çalışmalarla paralel bir sonuç göstermektedir. Kadının temsilinde ataerkil ideolojiden beslenen cinsiyetçi söylem kadını anne/eş, cinsel bir nesne ya da şiddet eyleminin bir nesnesi olarak sunmaktadır. Ne yazık ki bu cinsiyetçi söylem, tecavüz haberlerinde de sıklıkla karşımıza çıkmaktadır. Araştırma sonucunda söz konusu ataerkil yaklaşım ve cinsiyetçi söylemin tecavüz haberlerinde çok sayıda etik ihlal gerçekleştirilerek desteklendiği, kadının daha da mağdur edildiği, tecavüzün haklı gösterici, bir başka ifadeyle meşrulaştırıcı ifadelerin de zaman zaman haberlerde yer bulduğu sonucuna ulaşılmıştır. Toplumun ortak tepkisini yansıttığı ve uzlaştığı Özgecan Aslan cinayeti ekseninde dahi söz konusu etik ihlallere rastlanırken, toplum tarafından yeterince "saygın!" bulunmayan kadınlara yönelik cinsel şiddet haberlerinde ne gibi etik ihlaller gerçekleştirildiği ise ayrıca incelenmeye değerdir.

Sonuç olarak, bu alanda daha fazla araştırmanın yapılması, gazetecilik akademisyenleri ile uygulamacılarına yönelik rehberler hazırlanması ve en önemlisi Smith'in de vurguladığı gibi haberi yazarken "5 N 1K yetmez 1 de vicdan gerek" (Smith, www.diken.com.tr, Erişim: 20.05.2015) diyebilmek gerekmektedir. Elde edilen bulgular doğrultusunda medyada tecavüz haberlerinin sunumunda bu cinsiyetçi söylemden mümkün olduğunca kaçınılabilmesi ve kadının tekrar tekrar mağdur edilmemesi için önerilerimiz ise aşağıda sıralanmıştır.

Öneriler

Kamuoyunun bilgilendirilmesi ya da uyarılması gereken özel bir durum söz konusu değilse, tecavüz ve diğer cinsel şiddet vakaları haberleştirilmemelidir. Eğer haberin kullanılmasında kamu yararı varsa;

- Tecavüzün detayları, pornografik ve erotik bir şekilde haberde öyküleştirilmemelidir.
- Tecavüzü meşrulaştırıcı bir dil ve söylem kullanılmamalı, tecavüzü haklı gibi gösteren gerekçeler sunulmamalı; kurbanı suçlayan, kategorize eden, yaftalayan ifadelerden kaçınılmalıdır.
- Belirli bir meslek grubu ya da kişilere ilişkin imaj oluşturan ifadelerden kaçınılmalıdır.
- Haberlerde, tecavüz ya da şiddetin sosyolojik, psikolojik boyutlarına yer verilmeli ve olay şiddet bağlamından saptırılmadan sunulmalıdır.
- Haberlerde kurbanların psikolojik ve hukuki yardım alabilecekleri yerlere ilişkin iletişim bilgileri verilmeli, gerektiğinde konuya ilişkin uzman görüşü uygun biçimde aktarılmalıdır.
- Yol gösterici/özendirici olabileceğinden ve şiddetin kanıksanmasına yol açabileceğinden tecavüz ve şiddetin detayları sunulmamalıdır.
- Tecavüz yeri ve yöntemi, bir kamu yararı söz konusu değilse haberde verilmemelidir.
- Mağdurun/kurbanın kimliği, fotoğrafı, okul /işyeri bilgileri, ailesine ve yakınlarına ilişkin bilgiler tanınmasına olanak verecek düzeyde bir açıklıkla verilmemelidir.
- Suç kesinleşinceye kadar herkesin masum olduğu, özel hayatın gizliliği gibi basın meslek ilkelerinde yer alan diğer kurallara riayet edilmelidir.

Kaynakça

Atabek, Necdet and Cangöz, İncilay (2005). "Representation of Terror Act In Turkish Press: A Case Study Of Beslan School Terror", Third International Symposium, Communication In The Millennium: A Dialogue Between Communication Scholars, Volume 3, U.S.A.: University Of North Caroline and Elon University, http://cim.anadolu.edu.tr/pdf/2005/Atabek_Cangoz.pdf, Erişim: 15.08.2015.

Aziz, Aysel vd. (1994). Medya, Şiddet ve Kadın, Ankara: KSGM Yayını.

Bek, Mine Gencil – Binark, Mutlu (2000). Medya ve Cinsiyetçilik, Ankara: Ankara Üniversitesi Kadın Sorunları Araştırma ve Uygulama Merkezi.

Belge, Burçin (2007). "Bianet ve Kadın Odaklı Habercilik", Kadın Odaklı Habercilik Haz. Sevda Alankuş, İstanbul: IPS İletişim Vakfı Yayınları.

Benedict, Helen (1992). Virgin or Vamp: How the Press Covers Sex Crimes, New York: Oxford University Press.

Bilgin, Nuri (2000). İçerik Analizi, İzmir: Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları.

Binark, Mutlu, Bayraktutan, Günseli (2013). Ayın Karanlık Yüzü: Yeni Medya ve Etik, İstanbul: Kalkedon Yayınları.

Binark Mutlu (2004). "Kosova'ya İnsani Yardım Operasyonunun (1999) Türk Gazetelerinde Sunumu ve Ulusal Söylenlerin Dolaşımı", Haber, Hakikat ve İktidar İlişkisi (Der. Çiler Dursun), Ankara: Elips Yayınları, 289- 309.

Cynthia, Carter (1998). "When the Extraordinary Becomes Ordinary: Everyday News of Sexual Violence" News, Gender and Power, ed. Cynthia Carter, Gill Branston & Stuart Allan, London: Routledge.

Çaplı, Bülent (2002). Medya ve Etik, Ankara: İmge Yayınları.

Çelenk, Sevilay (2010). "Kadınların Medyada Temsili ve Etik Sorunlar", Televizyon Haberciliğinde Etik (Ed. Bülent Çaplı ve Hakan Tuncel), AU ILEF: Ankara. 229-236.

Duran, Ragıp (2005). "Dünyada ve Türkiye'de Medya Etiği", Medya, Etik ve Hukuk. Der. Sevda Alankuş. İstanbul: IPS İletişim Vakfı Yayınları: 109- 130.

Dursun, Çiler(2010). "Kadına yönelik şiddet karşısında haber etiği," Fe Dergi 2, no. 1: 19-32.

Dursun, Çiler (2004). "İslamcı Basında Kemalizm Karşıtlığının Kurulması", Haber, Hakikat ve İktidar İlişkisi (Der. Çiler Dursun), Ankara: Elips Yayınları, 183-225.

Eker Taba, Erdener Eda, (2011). "Tecavüze İlişkin Kültürel Mitler ve Mitlerin Kabul Edilmesine Etki Eden Faktörler", *Türk Psikoloji Yazıları*, Aralık 2011, 14 (28), s. 60-72

Erdoğan, İrfan (2006). "Medya ve Etik: Eleştirel Bir Giriş". *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi* 23: 1-26.

Geray, Haluk; Aydoğan, Aylin (2010). "Yeni İletişim Teknolojileri ve Etik", *Televizyon Haberciliğinde Etik*. Ed. Bülent Çaplı – Hakan Tuncel. Ankara: Fersa Matbaacılık: 305- 321.

Gökalp, Emre - Ergül, Hakan – Cangöz, İncilay (2010). "Türkiye'de Yoksulluğun ve Yoksulların Ana Akım Basında Temsili", *Türkiye Sosyoloji Araştırmaları Dergisi*, Cilt: 13 Sayı: 1 - Bahar 2010. file:///C:/Documents%20and%20Settings/Administrator/Desktop/5000093053-5000132310-1-PB.pdf, Erişim: 15.08.2015.

HanleyKosse, Susan (2007). "Race, Riches&Reporters – Do Race and Class Impact Media Rape Narratives? An Analysis of The Duke Lacrosse Case", *Legal Studies Research Paper Series, Paper No. 2007-03*, Louisville: University of LouisvilleLaw School, <http://ssrn.com/abstract=96845>, Erişim: 15.05.2015.

İnal, Ayşe (2010). "Tarihsel Gelişimi İçinden Gazetecilik Etiğini Yeniden Düşünmek". *Televizyon Haberciliğinde Etik*. Ed. Bülent Çaplı – Hakan Tuncel. Ankara: Fersa Matbaacılık: 27-44.

İrvan, Süleyman (2005). "Medya ve Etik". *Medya, Etik ve Hukuk*. Der. Sevda Alankuş. İstanbul: IPS İletişim Vakfı Yayınları: 61 -90.

Köker, Eser (2007), "Kadınların Medyadaki Hak İhlalleriyle Baş Etme Stratejileri", *Kadın Odaklı Habercilik Haz: Sevda Alankuş, İstanbul: IPS İletişim Vakfı Yayınları*.

MerriamSharan B., (2013). *Nitel Araştırma: Desen ve Uygulama için Bir Rehber*, Çev: Selahattin Turan, Ankara: Nobel Yayıncılık

Rao, Shakuntala (2014). "Covering Rape in Shame Culture: Studying Journalism Ethics in India's New Television News Media", *Journal of Mass Media Ethics: Exploring Questions of Media Morality*, 29:3, 153-167.

Saktanber, Ayşe (1993). "Türkiye'de Medyada Kadın: Serbest-Müsait Kadın veya İyi Eş, Fedakâr Anne", *1980'ler Türkiye'sinde Kadın Bakış Açısından Kadınlar Haz. Şirin Tekeli, İstanbul: İletişim Yayınları*.

Scully Diana. (1994). *Tecavüz: Cinsel Şiddeti Anlamak*. İstanbul: Metis Yayınları.

Şaşman Kaylı, Derya (2014). "Türkiye'de Yazılı Basında Parlamentodaki Siyasi Partilerin Kadın Politikalarının Temsili: 2011 Genel Seçimleri Üzerine Bir İnceleme", Journal of Yasar University, 9(36) 6261-6380.

Tanrıöver, Hülya Uğur (2007). "Medyada Kadınların Temsil Biçimleri ve Kadın Hakları İhlalleri", Kadın Odaklı Habercilik, Haz. Sevda Alankuş, İstanbul: IPS İletişim Vakfı Yayınları.

Doğanay Ülkü, Kara İlkay, (2011) Tecavüzün Münferit Bir Olay Olarak Çerçevesenmesi: Yazılı Basında PippaBacca Haberleri, İletişim Araştırmaları Dergisi, 9 (1-2) s.73-99

Yıldırım Ali, Şimşek Hasan, (2013). 9. Baskı, Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri, Ankara: Seçkin Yayıncılık

İnternet Kaynakları

www.hurriyet.com.tr

www.cumhuriyet.com.tr

www.yenisafak.com.tr

ABD Profesyonel Gazeteciler Derneği Etik İlkeleri, <http://www.spj.org/ethicscode.asp> Erişim: 01.05.2015

Basın Konseyi Basın Meslek İlkeleri <http://www.basinkonseyi.org.tr/basin-meslek-ilkeleri> Erişim: 01.05.2015)

Dünya Sağlık Örgütü Cinsel Şiddet Raporu, http://apps.who.int/iris/bitstream/10665/77434/1/WHO_RHR_12.37_eng.pdf Erişim: 01.05.2015

http://tr.wikipedia.org/wiki/%C3%96zgecan_Aslan_cinayeti , Erişim: 15.05.2015)

<http://www.alexa.com/topsites/countries;2/TR> Erişim: 1.03.2015.

<http://www.psikiyatri.org.tr/news.aspx?notice=1363> Erişim: 05.05.2015.

Smith Ayten Görgün, <http://www.diken.com.tr/5n1k-yetmiyor-1v-de-lazim-yani-vidan> Erişim: 20.05.2015

Türkiye Gazeteciler Cemiyeti Medyada Çeşitlilik Kılavuzu, <http://www.tgc.org.tr/KADIN-TR-ENG.pdf> Erişim: 01.05.2015

Türkiye Gazeteciler Cemiyeti Türkiye Gazetecileri Hak ve Sorumluluk Bildirgesi, <http://www.tgc.org.tr/bildirge.asp> Erişim: 01.05.2015)